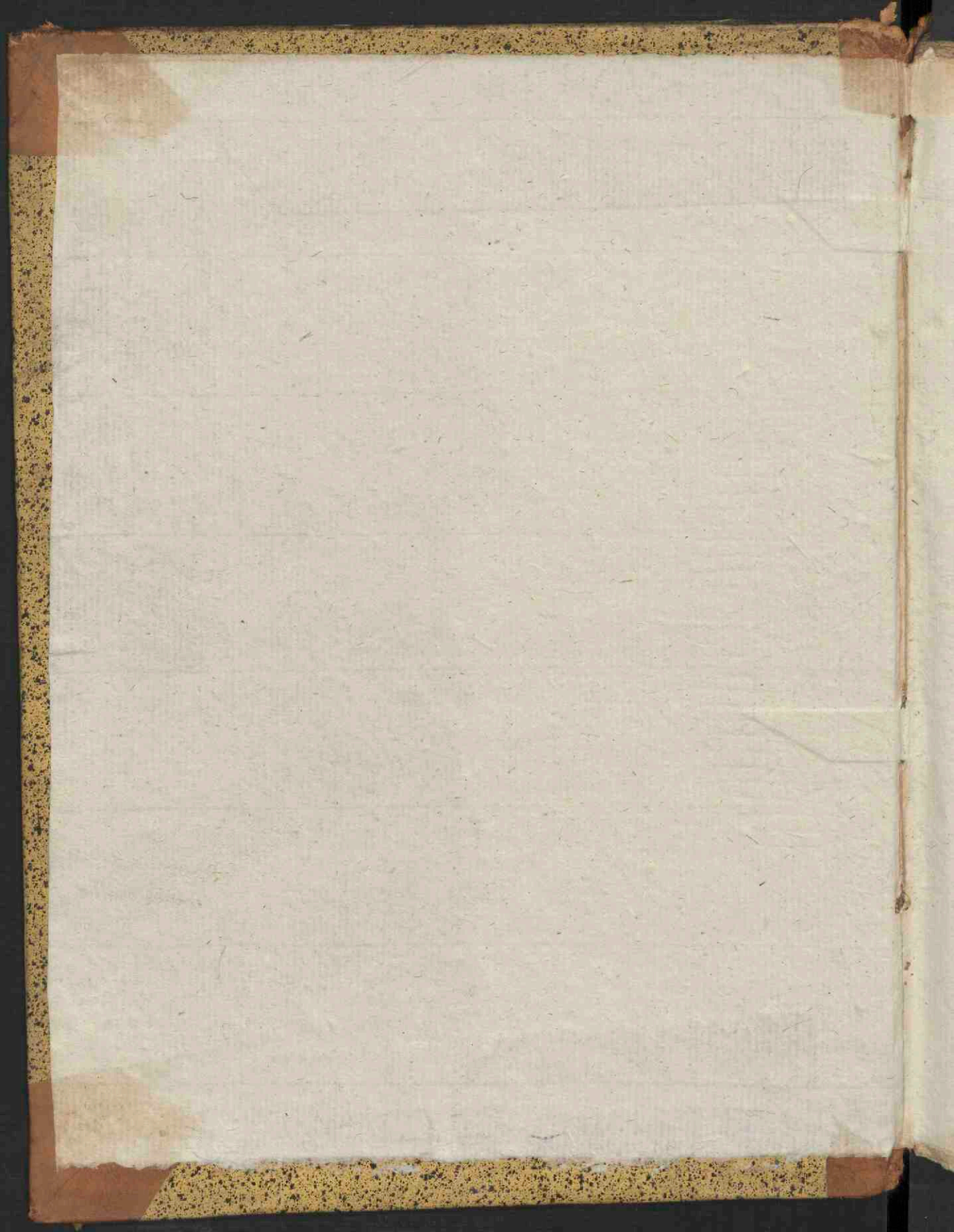

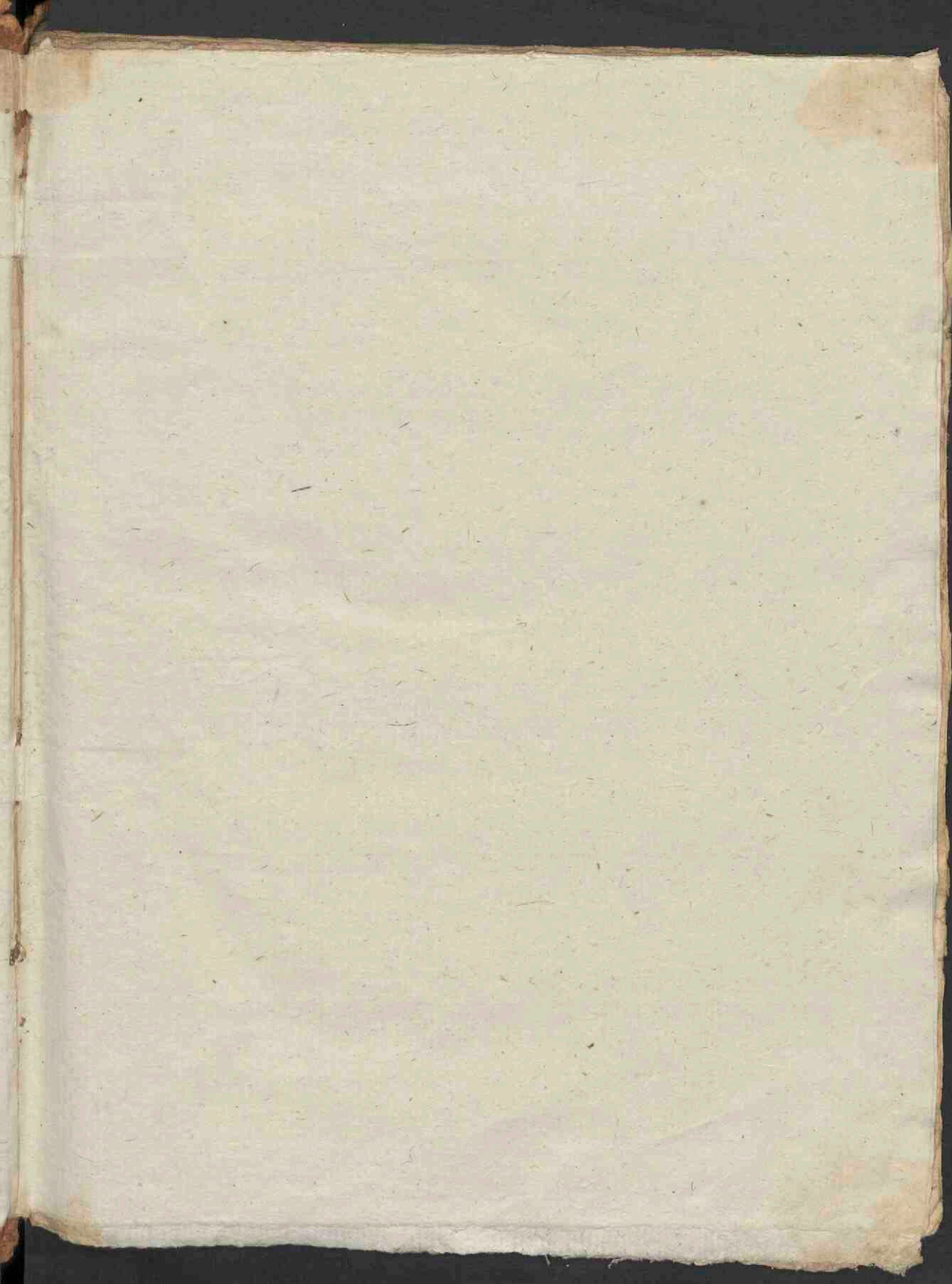

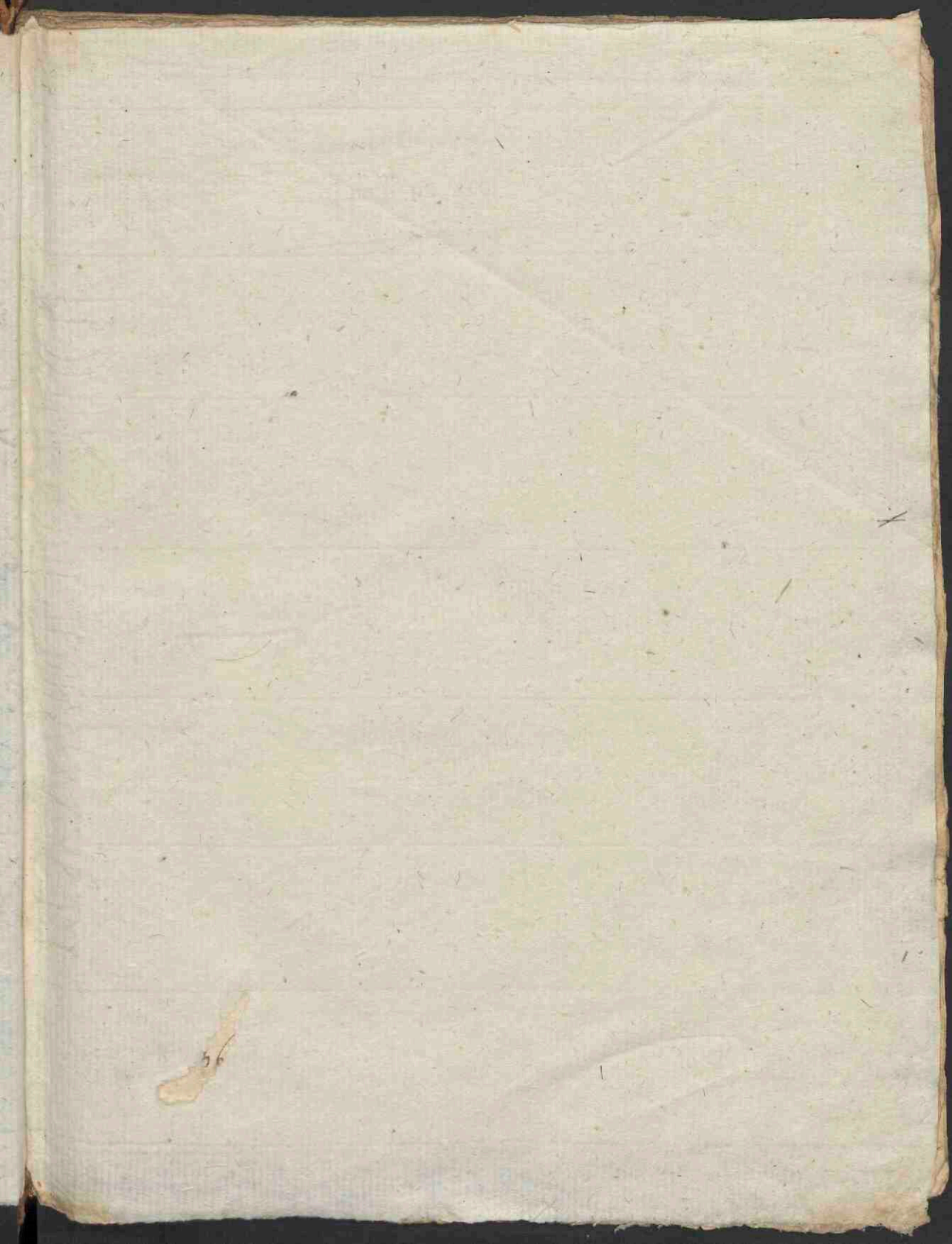
Kitāb al-amṯal, seu Proverbiorum Arabicorum centuriae duae

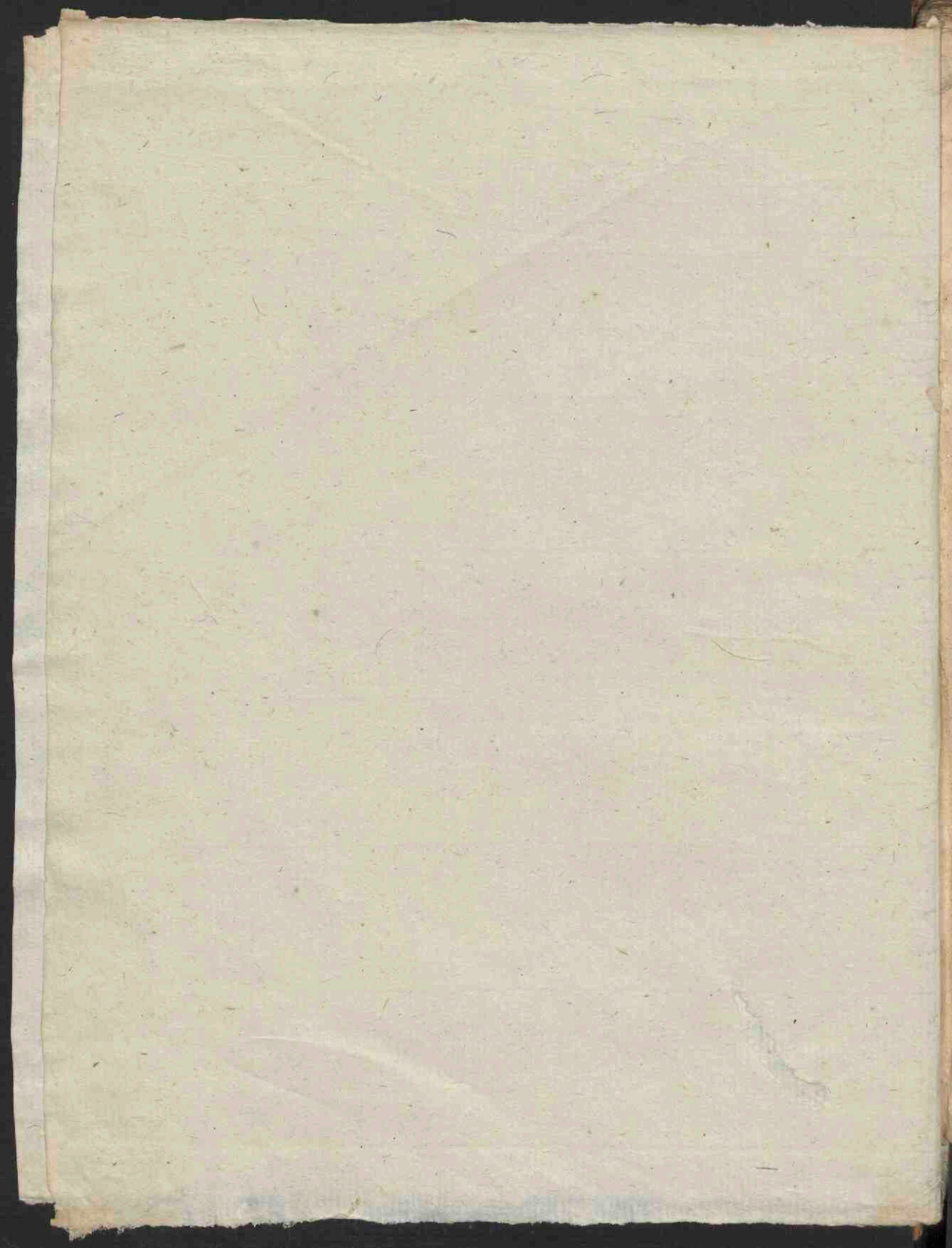
<https://hdl.handle.net/1874/382725>

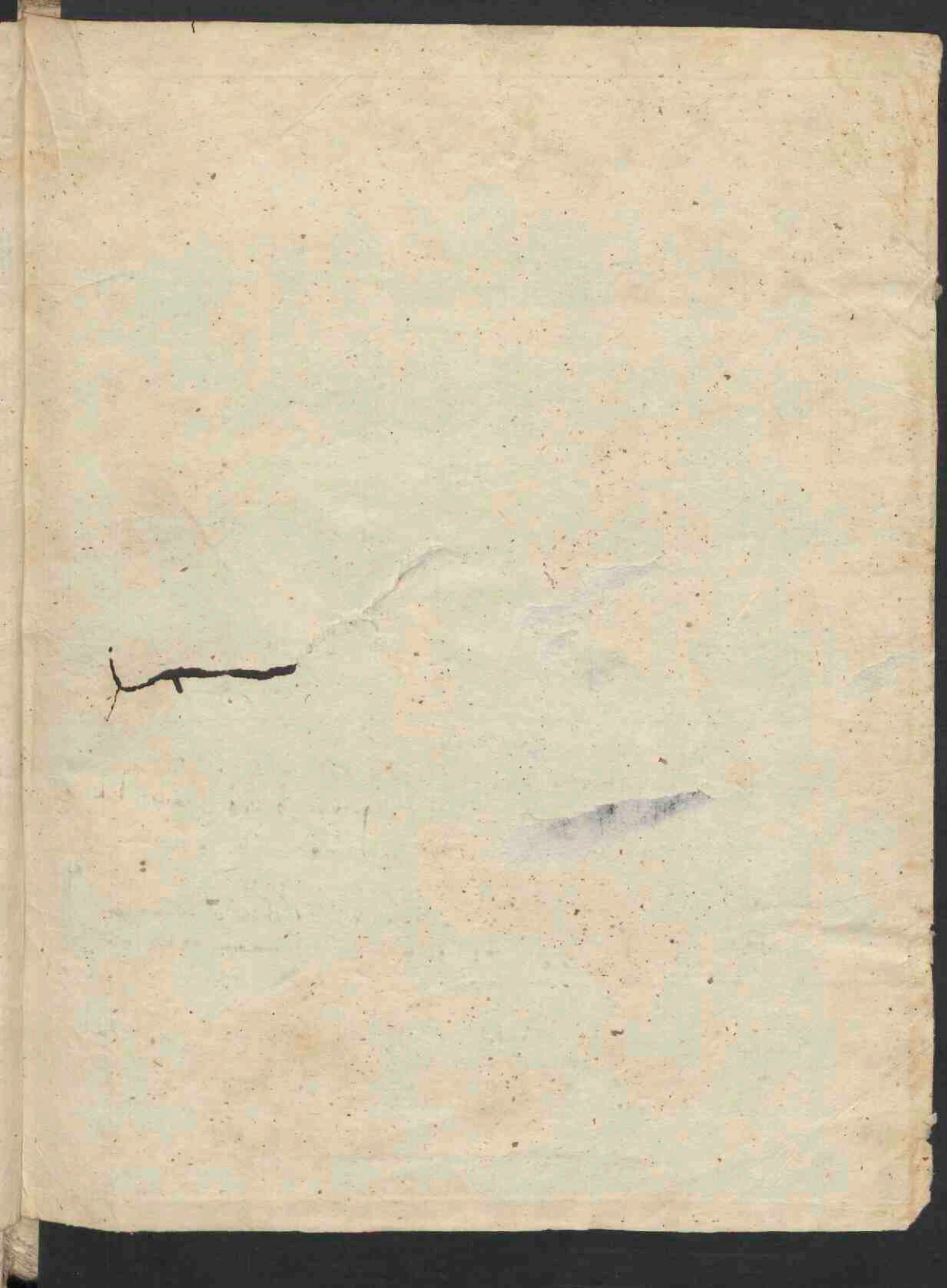
Litterae Orientales.

Quarto n°. 112.

—

(136)

7

woakara honorare est ueritale i zea gealomi ne habet dages, ga
exidui dages in uer baluk zea gyalomi. wamu 30
gylthahin est forma 6 uets kaluana ponem tetaa

paraglahem riolon per rogal riolon riolon plemra, habet
forma 13 sed nua, habet 12 forma riolo in sumi. Dargatin schala

el kerawalon labiatahahu trana ul. caelera particula habent
ca uim et uolunt nominal. in ceclaf. kaba impinger tabiaton malura

scantaton est passiu trana cur illud ulefi in medio post xom
no mulat in je iugla canono poga a ferule est hoc particula reasi

a esse in medio collacari scerint naly sum. hic. puurb. 36

kojifa tegem koungdo in forma sayla in 80 achizina
uol parti acti. 10 gyalomi uide canono se cur maton je

finalere caoaha porondit anomalu in imperat babika.
habon portu allioima formu in gyalomi. pela lecha pua

uol 8 on hosti in forma 13. plura. adon. hic adagon. ga pm
uol 8 on hosti in forma 13. plura. adon. hic adagon. ga pm

uol 8 on hosti in forma 13. plura. adon. hic adagon. ga pm
uol 8 on hosti in forma 13. plura. adon. hic adagon. ga pm

uol 8 on hosti in forma 13. plura. adon. hic adagon. ga pm
uol 8 on hosti in forma 13. plura. adon. hic adagon. ga pm

uol 8 on hosti in forma 13. plura. adon. hic adagon. ga pm
uol 8 on hosti in forma 13. plura. adon. hic adagon. ga pm

uol 8 on hosti in forma 13. plura. adon. hic adagon. ga pm
uol 8 on hosti in forma 13. plura. adon. hic adagon. ga pm

uol 8 on hosti in forma 13. plura. adon. hic adagon. ga pm
uol 8 on hosti in forma 13. plura. adon. hic adagon. ga pm

uol 8 on hosti in forma 13. plura. adon. hic adagon. ga pm
uol 8 on hosti in forma 13. plura. adon. hic adagon. ga pm

uol 8 on hosti in forma 13. plura. adon. hic adagon. ga pm
uol 8 on hosti in forma 13. plura. adon. hic adagon. ga pm

m g o i c o v . s o i e o a b a i s i a
 h e d a c o n u i a r e c t a i l l u d n u m p o i c i h a d p a t h a p r e c e d e n s n a j e f i n a l e i n
 h i e n u n q u a m o u e n f e d a b i i n u v o c a l e u e p h e d a c o n o u j e g o p o s t a d i v i c a l
 37 m u n . u o c a l e d i e t a b i i t j e p u n g a h j a c h y a p r j a c h g a j o h a t a j a
 j a c h y a i n A t t o r n a u o a b j o a n d e s b e p l i s t a u p u d j e a r a s A n t h y r e n u n c i a t h
 d o f i n a l e p a r t e j u s e c h t a z i o n i l l u d d i u i c a n o c o l l e g i t y g i e f i n e h a m e o
 j a b i o n l i e r a

38 u h i n o i m m e d i a t e f e h p o s t i m m e d i a t e d e e o d r i t j o n p o s i t u e
 i r i d a o n u n t e n t a l i s a m a c o n i o f u m a a l t a o f f i a r o h l e r a
 i a b n a t h e a h u m i l e d e p r i s s u t k i f a o n .
 b e k e n . a i a n o n d i e s m e r m i o n p i r m u r m i o n
 L u e r o A h o u n e i d e n o f v o c a l e h . f e o g o c a l e s . S e h i f a c i e
 h o m o g e n e y

39 l e m d e x e l 39

s e c h a x a n . i n d e c o l l e g i t g r a l i b i a t u r c i j g y h a a c a n d i a n s
 s i n t c o n f e r i p t i

92 u s t r a t o n f e r a t e s i n d i c a t e s b i f a k i n i u e n i u n t i n p r o p o s i t i o n i b .
 p e n n t h i n g n a d a c h r a c h n i s c h u h i c h p o n e l t r a m e i d e c e p n o d y e t z e a .

93 u p h a a l a u l u n t g a i n i c e u o r k o i n c l u d e t a d i o e r z g a v o d e n h o c d
 i n u e s t r o n e .
 93 i n p a r t o c l u A n t h y s d e b i l e s . p o r f o l u t d i s a n u

99 - 2 r e s p o n d e t s g i o f e d e r e l e g s

i r o n a g 11 j g a u l e d g g y e e n d a e f f e n t

99 i i m u l a t h f e e a p u d t h e b r o s i n h i t p a k e t s t u l g d o u a i i c h
 i d f a b a c h u

95 i d d e r a r a

proverb. 3. si fueris, fui scripsi Arabicis nō habet plura
perfectum

In perfectivo presentis videt illud in futurum vide Cram
si fueris rem hanc non referat. Si fueris rem videt
fut in prae
si presentis perfectum videt in prae fut futuri. si potueris si
poteris

Konta qa fey h gefan
Lem verbi futuri in presentis

Qabido nō de bido qa fey h idem dicitur sine vocali
vidē vō vido gra

ascendit x ascendere
se qz gallice vayan in r. t. h. nocere A. ut poyendat vocat
Arab. v. t. res qz novo gferat. phi. lullami

lestika ala super elai nō elai qa van g se
sejme instar elegit se illud diphthongum cu particulas
accident alachi superbi nō ulant

Jutacho lestadi cu dāo vōlu gramul allen A saluū
loadi elegit 10. à rhenale istatā Crady.

Herena tacite sub. rābo primus

sara g kana pronomen ubiqz

quesens medici sod

q in proverb. ne ascendas a aliunde
ha indicat qz copula a al invosū. mellebawon x nō alioq nō

est, casus qz ad medci ut ultima mō calis qz gubnat
Dāi palhu lmsalaki pro qz rādatō in

3 femine p. talud habet refro in mōre hōl puyos
eloebeli gabalul crans qz g gubul qz gubul

vacante dāi talu arla reb akka ad nō a gabehy nō
Ilii qa p. mōdet arlal - quando p. mōdet ul fey h arliuly h
omillu nan zaira nō rnan zana. zainul en oraly

Gram 96 telaaba coluformi gaulosa pauly

si fioni pofessoris fct q gajulo kalam colang akkama d
vudon pofessoris mulloni catamoni 2 quodetud tempore ha fada
polono a h fada fct dnt temp. Kelha fctba oitba gounponi pa fctbent
daq denotul qoq mventione 3 fct abundatia mpo in verhs d gfen

Ab. a noit) albara lallbara abundat lade bara lac 3 q. ingm fct in m
labbaa tempore mulloni efa gfahe ingudi in temp matelina

habito abiturari hor
fct quog huc s gajulo m melleone recessu abamp delingens in s
raiffant fct caron d h ab ineplate mceden. 2 hic formantur tempore
galamy hucfla una hiberni fct gatiema d unu haustu. post a h
tem hiberni mulla

olera munda de fct quod fct cooperacione gafa argen
it gafa mulla poftrone 2 acceptatione fct acceptationem
it fctba acceptatione quod gfa d la fctba gfa fct 1420 b

lucra in 8 fct opem dnt ut lacunos, incunhuc luro.
47) fctam utramque dnt dnt
10 formid quog verha transferra a 2 fct confessioni
alana fcti ego fctio eu omnia e fct 3 tempore huc a fct fctem
italangof fct fctio temp at fctio fctio. 4 acceptione it fctio fctio

6) pofessor dady low
gofitione huc huc gonorant pro m ulunk 10 conjugacionib.
48) q m fct d g ego fctio omnia ak an fct d fctio 3 q
habet nua in mada h fctio d 3 fct conjugat quod fctio

49) lau alinko lau est fctio opalioi fct in quod elia fct si est
fctio fctio fctio. lau opalioi mcludet fctio m mcludet

50) ag m d fct lau d h le fctio fctio fct
ca la cu tal fctio ut m m fctio, cu na ut m m fctio fctio
fctio cu tem paul. lem. p lem. 51)

sechifo fctio fctio no a fctio
5) or fctio

Anno lebya Thema. cur no abgedu albu crā. 22. bajadū sive formu
 abgata p̄ affatā apocryphū nū crā 160. mēdallanū vide crā
 71. Takim p̄ rākeno crā. y 2 cur exedit q habes in q canon
 crā 39. charizim quōd est part.

6518 KEE ambulat d̄a in fat r̄hnet organa nudū inud
 formu n̄raro Thema ararō nudū arca, nudū p̄ nūlē q̄adū
 statū n̄ r̄signat arayā nudū esse als vociphī, Keshcho fa
 aporim delectu scitratā scitratū lū scitro scitro n̄ exidit
 p̄ter uf̄id kadama antecēdē reddamū palatū est ylar.
 unomat p̄ter frequēte uf̄a n̄sō p̄r arāfō anā p̄r d̄lōtū a
 p̄r apud r̄hnetū sed apud Arabis a scitratū. Non homo in
 non ḡ m̄sion ab r̄sion uf̄latū d̄ par. anafon sed infarō uf̄itū
 leg d̄ p̄r. 123. alip̄ op̄idit p̄r articū al. q̄ h̄c al. q̄ uan
 op̄idit uf̄itū articū d̄ r̄rāfō notō. Inq̄ uf̄itū scitratū p̄r
 crī an ta h̄ r̄ n̄ h̄antē p̄r ligatā q̄ d̄m̄ vide m̄lōtū
 h̄rēnū nū. sicut illi al. Jobazē h̄rācā ad. v̄rtrū h̄m̄zō
 rō d̄ h̄m̄zō in fine 130. p̄r Jobazē d̄m̄ h̄m̄zō q̄ a
 n̄m̄ ordines sup̄e m̄lōtū uf̄h̄m̄āōn q̄ n̄m̄zō istimā d̄
 ḡaro ph̄ilōlimas q̄ alip̄ n̄ unōn̄s f̄etereh̄. f̄o d̄ q̄
 d̄ inchoat f̄ontōn̄a h̄llachi cū d̄ach ulano b̄ vidē p̄r d̄ h̄
 fa ulū n̄ d̄ laicōn̄ avīs q̄ laifa p̄r exidit n̄ō f̄oḡh̄ arccū
 ḡ h̄rō h̄c n̄ d̄ p̄ndicāle arfa uf̄h̄ōd̄m̄ d̄ p̄r d̄ q̄. in d̄
 et mī imp̄rūl̄ r̄p̄m̄ donon̄ q̄ h̄rēn̄ n̄m̄ē m̄lōtū a ḡm̄
 ne in formu n̄anfaro q̄ forma ab̄ ultimā bachalīnq̄ d̄
 bachat h̄ō d̄lūly n̄ n̄ cap̄tū m̄lōtū sed in p̄ndens ut in p̄ndens s̄
 subul̄ ignorat̄ p̄chō h̄ō ignar̄, d̄ d̄

taken quoto fit plur. akher ko o forma. 38.3 fit idu idu canone unang se
 g nichle ante nichle de takaton a taku poffu ualem. Eic m dicit
 in fine dicitur post litem illigabur per hunc pingue phi kullu
 al hagdki hagdki quifens, dicit medic fit van schulapud 118m. 118.
 ggyat ut rama. hagdki on vtra vide em. 38. Com. 2

~~Dico dicitur in medicina medicinali mutatur in eliph g eliph in je idoo hehet haurse.
 in a. medicinali van.~~

nam par. 25 a summo fit iudu g roba lu potnor upollabo may ej
 placet a ponio quando ista puer lunt uocale kahet nulli qua fit g dialis
 quando ultima fempu quando media ut dicitur fit g breuo

25) ex parte quado penultima no kahet g h me.
 26) verba iuda defed. aliquando mutata aliquando in g fentia, x m
 27) qd fent utima se mada, madau.
 28) uolui iudu aliquando mutata in g cau, hoc lo fit quando g lu
 i. em. i. medicinali kahet g h me ut modatha, modat, ut kaba kelta, kalla

29) + hoc fit ga ultima uocale carit
 30) ga farru atochent ega iustitio garis ista g gyalinos kuhent refro.
 31) kahent refro fit kahet dr n. fufan pof fufanio.
 itto gam

proverb. 12

intelligit doctros sed cu uolui polponia dr doctos, launt
 gar d g hant uolui u suo mo u g numer g gener oarka idur baa
 na. garka ga dno u liph g eumur potnor fari haurse pnyde
 kabala puydano nini kaba lon nra eflatin fura inopnati
 2) afata defpicon: glemur galko quid fukilo fit fukilo neu
 3) garka at fomen, gollen g gellatol peto gam oha defcedere
 4) g gyal. s. uahroup u liph uocale no kahet g duno nq alioy
 opodomb araba fuzer hie fit ga in fit pnyde pnyde u g) fu

2) afi in fuda ual hie iuda iacens in l. in 2 g u liph can uatha manet se
 u lina s gultandis ai. uo de d puliculu ulin yaho alpai u gachon
 garka gicut oarka fit g alba uide em. 38. long a d ege gaba bairadeh
 at acupat fa pny uot diana bama

كِتَابُ الْأَمْثَالِ

S E V

PROVERBIORVM
ARABICORVM

Centuriæ duæ,

*Ab anonymo quodam Arabe collecta & explicata:
cum interpretatione Latina & Scholiis*

IOSEPHI SCALIGERI I. CÆS. F.

ET

THOMÆ ERPENII.

*cum notis MSS Daniælis Sneecani, dum viveret V.D.M. et Gynali Sneecani
Rectoris, M.D. etc.*

P. van Der Schelling.

LEIDÆ,

In Officina Raphelengiana,

1614

كتاب الاقوال

٢٤٧

PROVERBIORVM

ARABICORVM

Centuria duae

edita a Josepho Scaligero, et a Thoma Erpenio

IOSEPHI SCALIGERI I. C. S. P.

ET

THOMAE ERPENII

LEIDAE

In Officina Raphelengiana

1614

Clarissimo Doctissimoque
Viro
ISAACO CASAVBONO

S. P. D.

THOMAS ERPENIVS.

HUCC tandem, vir Cla-
rissime, typis Raphelen-
gianis, non Lebeanis, ut
futurum putabas, excu-
sum libellum nostrum Pro-
uerbiorum: quem ut
hilariter excipias, non necesse habeo
multis te orare: scio enim quanto iam
diu eius tangaris desiderio; & quam cre-
bro ad editionem eius, ut quid in eo praestite-
rim intellexisti, imò vidiſti, tum coram, tum
per literas meſis hortatus. tuum nunc erit
aduerſus inuidos & libellum & me defende-

re: tua enim ille solius auctoritate in lucem
prodit: tuo solius hortatu atque suasu ego ru-
dis adhuc pictor Veneri ab Apelle inchoata
manum admouere sum ausus. Petieram
à te non ita pridem per literas, ut primo
quoque tempore certio rem me faceres, an
per te mihi liceret quasdam tuas in tria qua-
tuorve Prouerbia annotationes, quas in ex-
emplari tuo inueneram, iisdem adicere: ve-
rùm cum nihil responderes (nec certè poteras;
peruisse enim in tua literas meas postea intelle-
xi) pralũmque me urgeret, absque ve-
nia tua, eas suis locis, commodo publico motus,
inserui: quod ut ne agrè feras, per Musas
Orientales, nostrãque amicitiam te oro &
obtestor. Statueram huic libello Prouerbia ali-
quot alia multò elegantissima, è variis Ara-
bum scriptis à me collecta adicere: verùm
cum quantitatem eorum tantam esse nunc
animaduertam, ut magnum per se volu-

me

men constituent, neque otii mihi satis ad ea
adornanda suppetat; malo in tempus aliud
editionem eorum differre: visurus interim an
conatus nostri (quod equidem sperare vix au-
deo) aliis aequè atque tibi grati sint futuri. Va-
le vir Clarissime, & ERPENIVM
tuum amare perge. Lugduni Batavo-
rum, Calendis Martiis anni à nato Mes-
sia M. D. C. XIV.

3 PRAE-

PRÆFATIO
THOMÆ ERPENII

ad Lectorem.

ACCIPERE, studiose Lector, Prouerbiorum, Sententiarum, Similitudinum, piè, scitè, doctè arguteque dictorum (hæc enim omnia sicut apud Hebræos למשל , sic apud Arabes أمثال significationis suæ ambitu complectitur) Centurias duas, collectas è celeberrimi apud Arabes orientales Auctoris *Abu Vbeid*, aliorumque complurium monumentis literariis, & magnam partem explicatas ab Arabe quodam erudito, cuius nomen ignoratur. Nactus Romæ hunc libellum est Vir Clarissimus Doctissimusque D. Florentius, Christianissimi Regis Ludouici XIII Præceptor; qui & eundem, vt est Orientalium linguarum valdè studiosus, ab Arabe quodam Maronita in Latinum sermonem transferendum sibi curauit, & in patriam reuersus cum Viro Clarissimo Isaaco Casaubono communicauit. hic lectu eius plurimum delectatus, totum descripsit, vnà cum Latina Arabis illius versione, sed quæ, quòd barbara plerumque & insulsa esset, ac sensum interdum nullum aut ineptum redderet, parum ei placuit: vnde maiorem libelli partem, ab initio scilicet ad Prou. CLXXVII, vno tamen & altero hîc illîc omisso, ad Arabizantium Principem Ios. Scaligerum transmittit, rogans eum vt quas annotauerat x aut xii sententias difficiliore Latinè sibi explicaret. Ille omnium quæ accepit Latinam versionem Notis illustratam statim remisit: quam vt vidit Casaubonus; exemplar illud Scaligero missum, præterquam quòd integrum non esset, deprauatè quoque

quoque admodum descriptum fuisse, & locis aliquot manifestè interpreti imposuisse animaduertit, ac vehementer doluit. vnde postea aliud ei exemplar misit, priori illo longè emendatius, descriptum manu HADRIANI GVILIELMI sui, Pizæ Memoriz, (iuuenis cum propter insignem probitatem, & omnigenam eruditionem; tum propter admirandos in Arabismo progressus, & laudabiles conatus, longiori vitâ dignissimi,) ex cuius collatione *ḍabrâat pegyridâat*, vt multoties hic exegit, ita ille promisit; sed morte tamen præuentus nihil præstitit. Vnde ego hortatu eiusdem Casauboni, vt id in me recepi, Scaligeri versione primò cum illius, deinde cum ipso etiam D. Florentii exemplari diligenter collatâ, quæ à Scaligero versa non erant in Latinum transtuli; quæ è praua lectione malè versa, emendauit: reliqua integra reliqui. primis illis apposui E; istis S. E; his S solum: quò quid illius, quid vtriusque sit queas dignoscere.

Textui Arabico vocalium figuras reliquasq. notulas grammaticales, quàm potui accuratissimè apposui: quas enim exemplar M.S. habebat ex cùm vulgare tantum Arabum idioma, non antiquum illud & nobile redolerent, nullius erant momenti.

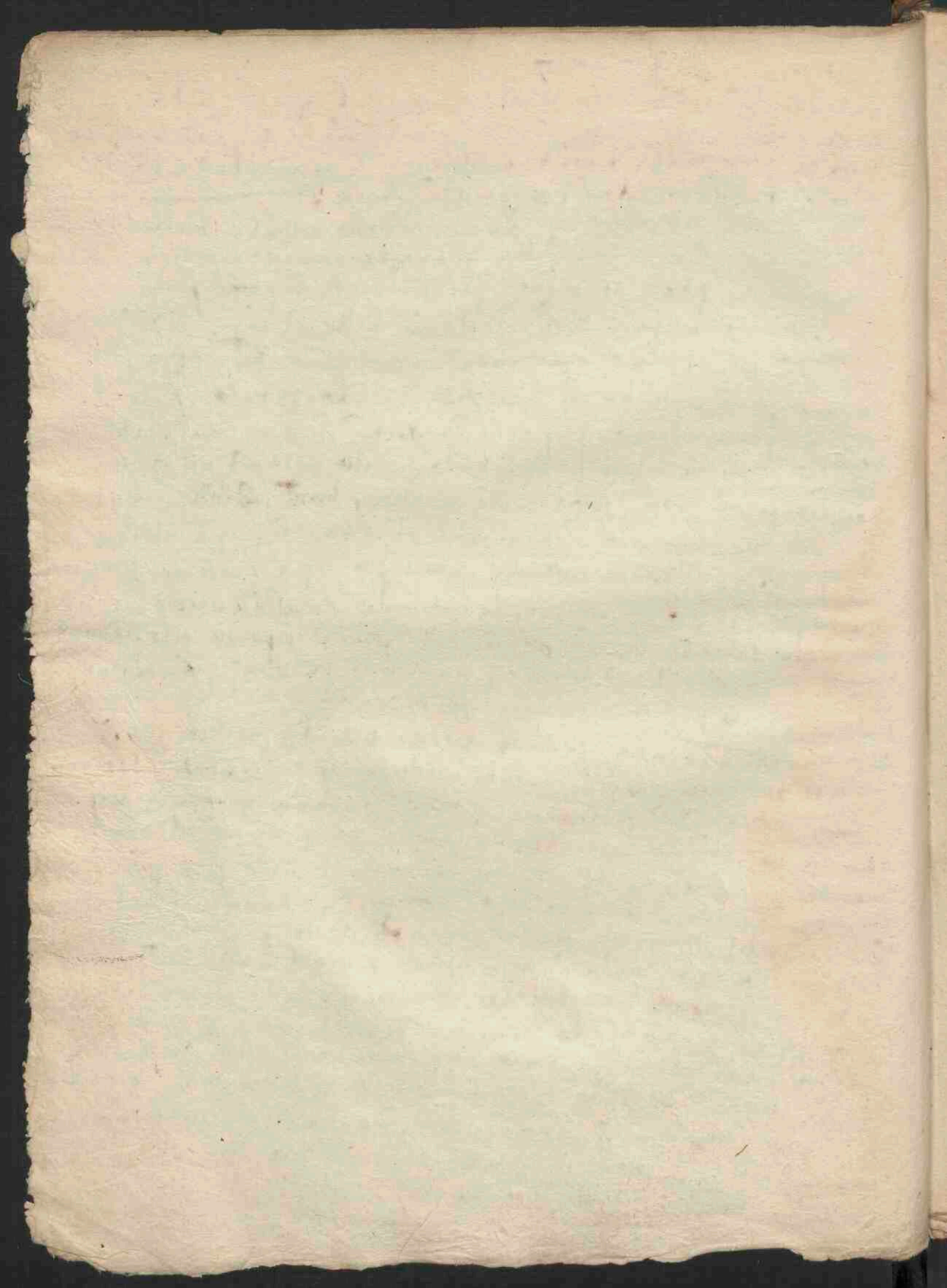
Annotationes denique nonnullas hæud inuitiles, vt spero, adieci, quibus tum ipsa versio, tum prouerbii ratio & vsus potissimum explicantur: vbi obseruabis, non instituisse me explicare quotupliciter prouerbium quodque adhiberi, & à nobis accipi possit: sed quem obtineat vsus apud Arabes, quæque eius vsus, qui proculdubio solus proprius & genuinus est, sit ratio: Est enim ille longè interdum diuersus ab eo quem nos ficturi essemus: vt passim è Scholiis adiectis patet: rationemque habet abstrusiolem, quàm vt primo intuitu à quolibet percipi possit. vt manifestum est Prouerb. v. vi. xv. xvi. i. xix. & aliis.

Reperi quoque in exemplari D. Casauboni quasdam eius
anno-

annotationes, quas nefas esse duxi omittere: itaque suis eas locis infertas inuenies.

Tu, benigne Lector, hæc omnia boni consule: & si prouerbia quædam frigidiuscula tibi & parum elegancia videantur; id inde potissimum statue proficisci, quod Arabicæ linguæ maiestas & elegancia in Latinum sermonem transfundi vix possit; & Arabum quoque, sicuti & reliquarum nationum omnium, pleraque prouerbia non eam feruent gratiam & dulcedinem in aliam linguam translata, quam in prototypis eorum est cernere: *Habent enim* (vt verbis Erasmi vtar) *hoc peculiare pleraque prouerbia, vt in ea lingua sonare postulent in qua nata sunt: quod si in alienum sermonem demigrarint, multum gratia decedat. Quemadmodum sunt & vina quadam que recusent exportari, nec germanam saporis gratiam obtineant, nisi in his locis in quibus proueniunt.* Cui consonum est quod ait magnus ille magni filii pater I. Caf. Scaliger de Subt. ad Card. Exerc. ccxciiii. hisce verbis. *Sic itaque censeo. Venerè propria, quasque natio cuiusque lingue decore foueri sententias quasdam, subnixasque certis, vt ita dicam, idiomatissimi fulsuris sustineri: quam in aliam quasi coloniam si deducas; iidem sanè sint ciues, gratiam pristina commendationis non retinebunt. Hoc ita profectò demum est, atque si frenum imponas boui. Sunt pigmenta quedam Hispanice argutie, Tusca altiloquentie, Gallica Veneris, Germanici impetus: qua si cum exteris commutentur; sensus quidem manet, flexus commensusque vel verborum, vel numerorum amittit vegetum nitorem illum, illamque lucis eleganciam, quibus eminebant in auribus indigenarum. &c. Vale.*

PRO.

PROVERBIORVM
ARABICORVM

Centuria Prima.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ رَبِّ
دَآئِمٍ كَرِیْمٍ

أَبْتَدِي بِعَوْنِ اللّٰهِ وَأَجْمَعُ بَعْضَ أَمْثَالِ
وَأَقْوَالِ مِنْ تَأْلِيفِ أَبِي عُبَيْدٍ وَالْبَوَائِقِ
وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ

In nomine Dei miseratoris misericor-
dis, domini æterni augusti. S.

Incipiam cum auxilio Dei, & colli-
gam quædã Prouerbia & Sententias,
ex libro ABI VBEID, & reliquorum. S.

Laus Deo.

A

NOTAE

NOTÆ IOSEPHI SCALIGERI.

σωταζις. ita omnes libros vocant, vt Græci, σω-
 ταζις Πτολεμαίου μεγίστη
 تاليف بطلميس
 الهجسته

I.
 لَا تَرْكَبْ قَرَسًا عَيْرَكَ • اَعْنِي • لَا
 تَتَرَبِّنْ بِحِكْمَةٍ لَمْ تَفْهَمْهَا وَلَا تَفْتَخِرْ فِي
 صِنْعَةٍ لَا تَعْرِفُهَا

Ne equites equum alienum. i. Noli
 te ornare scientiâ quam non intelligis:
 nec gloriare arte quam non nosti. S.

II.
 لَا تَرَمِ سِهَامًا فِي صُورَةٍ مِنْ حَدِيدٍ •
 اَعْنِي • لَا تَرَمِ كَلِمَةً فِي مَنْ هُوَ اَقْوَى
 مِنْكَ وَلَا تَقُمْ ضِدًّا عَلَيَّ مَنْ هُوَ اَقْوَى
 مِنْكَ

Ne

Ne iace sagittas in idolum ferreum.
id est, Ne iace verba tua in eum qui for-
 tior te est; neque obsiste aduersarius
 illi qui tibi pollet. S.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Sagitta in imaginem ferream iacta eam non transfigunt, sed
 resultantem iaculatorem potius ledunt: sic potentes imbecil-
 liorum conatibus non leduntur, sed eos potius in ipsos re-
 torquent. *كَلِمَةٌ* D. Scaliger transtulit verba tua,

id est, *كَلِمَاتُكَ*, cum sit solum verbum: quo mo-
 do si versum esset, haberet, me iudice, maiorem *crispus*.
 quasi dicas Gallicè: ne dites mot contre, &c.

III.

إِنْ كُنْتَ كَمْ تَعْرِفُ تَصْعَدُ فِي السَّلَامِ
 لَا تَسْدُكَ عَلَيَّ السَّطْحُ، أَعْنِي، إِنْ
 كُنْتَ كَمْ تَسْتَطِيعُ أَنْ تَكُونَ تَحْتَ
 الرَّيِّيسِ فَكَمَا تَصِيرُ رِيَّيسًا *

Si nescis ascendere per scalam, non
 A 2 ambu.

4 PROVERBIORVM ARABICORVM
ambulabis super tectum. *id est*, Si non
potes esse subiectus duci, neque dux
eris. S.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

*Non solent ad dominium promoueri qui sub aliorum dominio
continere se nequeunt: quia nemo rectè dominum agit, qui
non antè ministrum gessit: adeò ut seruitus via sit ad im-
perium, non secus ac scala ad tectum. Notius autem est
quàm ut moneri debeat, tecta in Oriente plana esse &
ambulationi accommoda.*

III.

لَا تَصْعَدْ لِقُلَّةِ الْجَبَلِ وَأَنْتَ مَرِينٌ
لِيَلَّا تَقْعَ، أَيْ، تَحْدِرُ مِنْ الْإِفْتِخَارِ
وَالْكِبْرِيَاءِ لِأَنَّ عَاجِلَ الْمَوَاشِي
يَسْقُطُ

Ne ascende cacumen iugi cùm fue-
ris ornatus, ne fortè cadas. *id est*, Caue à
typho & fastu, quia ocysimè inflatus
(seu turgidus) cadit. S.

NOTÆ

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Caue à typho & fastu, cū scilicet fortuna tibi fauet, ac
negotia tua feliciter succedunt, (id enim requirunt verba,
cum fueris ornatus) instabilis enim est fortuna: عَجَلٌ
عَاجِلٌ qui ambulat cadit: puto enim legendum

عَجَلٌ عَاجِلٌ celeriter ambulans: alioqui verba ut
scripta sunt, sonant festinans ambulantium.

V.

لَا تَلْبَسْ أَبْيَضَ بِاللَّيْلِ الْمُظْلَمِ • اعْنِي •

لَا تَكُنْ مِنْ خَارِجِ مَرْيِنَا وَمِنْ دَاخِلِ

مَمْلَايَ ظُلْمَةٍ وَشَرٍّ - scd.

Ne indue album, nocte obscurâ. id
est, Ne sis extrinsecus decorus, & in-
trinsecus plenus iniquitatis & nequi-
tatis. S.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Acumen hic latet Pythagoricum, quod mihi non satis est per-
uium: nam etsi εὐβλίου satis sit perspicuum, non tamen vi-
deo quomodo id undique adagio respondeat.

A 3

VI.

VI.

لَا تُرْسِدْ كَنَبِكَ بِأَرْضِ الْبَيْتِ لَيْسَ فِيهَا
صَيْدٌ • أَعْنِي • لَا تَغْضَبْ قَبْلَ وَقْتِكَ •

Ne immittas canem tuum in terram
vbi non est venatio. *id est*, Ne irascaris
ante tempus tuum. S.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

*Variè usurpari queat elegans hoc Prouerbum, & multa si-
gnificare: at quomodo illud denotet quod ῥοδίας hic af-
fert, difficulter assequor: dicam tamen quid post diligen-
tem considerationem mihi videatur. Solent Venatores
canes suos ligatos cohibere, nec antè dimittere quàm in eum
venerint locum vbi fera præsto est, & occasio eam ca-
piendi commoda: sic ira & vindicta cupiditas coërcenda,
donec tempus & occasio commoda vis proficiendi nan-
ciscare: ut Arabum hoc nonnihil accedat ad illud Gallorum,
n'irritez point les chiens auparauant que vous
soiez aux pierres.*

VII.

لَا تَسُدُّكَ عُرْيَانًا فِي الْأَسْوَاقِ • أَعْنِي •
لَا

لَا تَكْشِفْ سِرَّكَ قُدَّامَ النَّاسِ لَيْدًا
يَسْتَهْزِؤُوا بِكَ فِي الْأَجْتِمَاعِ ❖

Ne deambula nudus per plateas. *id est*, Ne aperias secretum tuum coram hominibus, ne subsannent te in conciliabulo. S.

VIII.

فَتَكَلِّمِ بِاللَّيْلِ حَيْثُ لَيْسَ طَيْرُ اللَّيْلِ
يُعْنِي • أَخْفِ سِرَّكَ وَكُرَامَكَ مِنْ
مَجْمَعِ الْبَهَائِلِ وَالْجَهَالِ ❖

Verba fac nocte vbi non est auis nocturna. *id est*, Occulta arcanum tuum & dignitatem tuam à turba idiotarum & stultorum. S.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Quid intelligat per auem nocturnam non satis scio, unde ipsum proverbium mihi est obscurius.

IX.

IX.

سُدَّ الْأَطْوَاقَ الْخَمْسَةَ لِيُضِيَءَ الْبَيْتَ
وَالسَّائِكِينَ فِيهِ • أَعْنِي • سُدَّ خَمْسَةَ
حَوَائِزِ الْجَسَدِ لِتُضِيَءَ نَفْسَكَ فِي
ضَوْءِ الْحَيَاةِ •

Obstrue quinque fenestras, vt luceat domus, & habitans eam. *id est*, Obstrue (vel coërce) quinq. sensus corporis, vt luceat anima tua in luce vitæ. S.

NOTE THOMÆ ERPENII.

Quid ? an claudenda sunt fenestrae vt luculenta sit domus ? an non potius aperienda ? Resp. Lux in domo posita vim suam non exerit, quamdiu solaris luminis ingressus per fenestras non impeditur, sed à vehementiori obfuscatur: sic mens hominis tanquam lux in corpore humano collocata, mundanis nugis & illecebris per fenestras sensuum circumfusa vim suam nequit exerere, & lumen cognitionis sui ipsius & creatoris sui de se fundere. obturandi itaque contra ea sunt sensus corporei, quo spiritus cognitioni sui ipsius commodius queat incumbere.

X.

لَا تَسْبِغْ فِي الْمَاءِ الْبَارِدَةِ فَتَهْلِكَ ،
 اعْنِي ، لَا تُسَلِّمْ نَفْسَكَ لِلشَّهَوَاتِ لِيَتَأْ
 تَمُوتَ فِي خَطِيئَتِكَ دَائِمًا بَعْدَ ابٍ *

Ne nata in aqua frigida vt pereas. *id est*,
 Ne te dedas cupiditatibus, ne mo-
 riaris in peccatis tuis in æternum in
 cruciatu.

NOTE I. SCALIGERI, & T. ERPENII.

vt pereas. *Arabismus*. Ne nates in aqua frigida ne pe-
 reas si feceris. S. *Est proprie in Arab. & peribis, sed*
vide Grammaticam nostram lib. 2. cap. 2. خطيئتك
singulare est, peccato tuo. *autem verti*
quoque potest animam tuam. E.

XI.

وَكَفَى لِكُلِّ أَحَدٍ مِيرَانًا يُعْنِي ، كُنْ
 صَادِقًا وَلَا تَجُزْ عَنِ الْحَقِّ وَلَا تُظْلِمِ
 أَحَدًا

أَحَدًا فَتَشْرِكْ إِلَيْهِ

Esto vnicuique libra. *id est*, Esto iustus, neque declina ab æquo, & nemini iniuriam facias, & abiicias iustitiam. S.

NOTÆ IOSEPHI SCALIGERI.

& abiicias: ne abiicias. *idem Arabismus cum proximo.*

XII

فَكُنْ حِمَارًا بَرِيًّا تَجَاهُ الصَّيَادِينَ
يُعْنِي • إِذَا جَاءَكَ الْقِتَالُ عَابِي غَلَّةٍ
فَتَجَنَّبْهَا وَاهْرُبْ وَلَا تَقِفْ

Esto asinus siluestris cui superueniunt ^{venatores} viatores. *significat*, Quando superueniunt tibi rixæ ex inopinato, declina eas, fuge, nec consiste. S.

NOTÆ IOSEPHI SCALIGERI.

Quomodo onager elabatur à venatoribus vide Leonem Africanum, ut hanc locum intelligas.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Solet onager velocissimè abripi, ita ut ab instituto cursu renouari

cari nequeat. Xenophon in *Cyro Minore* lib. 1. tantam eius pernicitatem esse scribit, ut equos cursu longè superet. sic quoque rixa fugienda. Vocatur autem onager vna quoque voce ab Arabibus *فراء* & *علاء* item

حمار وحشي asinus ferus, & *Psal.* 104, 11.

حمار الوحش asinus feritatis. *تجاء* verterat

D. Scaliger quem prætereunt. sed longè significantius & historia sensui convenientius vertitur ut sonat, cui superueniunt.

XIII.

لَا تَرْمِ الْحَجَرَ بِالْمَقْلَعِ . أَيُّ . لَا تَرْمِ
الْكَلِمَةَ فِي الْإِنْسَانِ الْغَائِبِ لِأَنَّ
سَيِّئَهُ يَسْمَعُ

Ne iace lapidem in velificantem. id est, Ne iace verbum in hominem absentem, propterea quòd Dominus eius audit illud.

NOTÆ IOSEPHI SCALIGERI.

Nemo potest maledicentiâ hominem absentem ledere, non magis quàm lapide ferire eum qui in medio mari velificatur: tamen Deus malitiam linguæ maledicæ ulciscitur.

D. Scaliger legit, **يَا لِمَقَاعٍ** in velificatorem, pro

يَا لِمَقَاعٍ id est, fundâ. malè. Itaque proverbium est,

Ne iace lapidem fundâ, quod longè est elegantius illo,
& sensui ab interprete allato convenientius: sermo enim
maledicus instar lapidis fundâ iacti etiam longè distantem
ledit.

XIII.

**أَبْرِدِ الشُّوكَ بِالْمَبْرِدِ • أَعْنِي • اغْلِبِ
أَلَمَ الْجَسَدِ وَالشَّهَوَاتِ الرَّدِيَّةَ تَحِيًّا •**

Lima spinas limâ. hoc est, Vince affe-
ctum carnis, & cupiditates malas, VL
VIAS. S. E.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

*Pravae cupiditates hominem spinarum instar pungunt, ad sce-
lera incitant, adeoque ad perditionem abigunt: earum ita-
que acumen, quàm cara nobis est salus nostra, necesse est
ut limâ rationis, tanquam duriori, obtundamus.*

XV.

**لَا تُحْدِكِ الْجَوَاهِرَ بِالْعَيْدِ • أَعْنِي • لَا
تَحْزَنْ**

تَحْزَنُ وَلَا تَبْكُ فِي مَوْضِعِ الْقَرَحِ ❖

Ne perde margaritas in die festo. *id est*,
Ne contristere, neque fleas in loco
lætitiæ. S.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Prouerbiū huius ratio obscura satis est: dicam tamen quid mihi
videatur. Inter opes pretiosas margaritæ sunt præcipuæ,
& habentur charissimæ; unde earum amissio tristitiam af-
fert prae grandem. hinc cum festa communi gaudio dicata
sint, vetat prouerbiū in iis margaritas amittere, ne qui
eas amittit suâ iacturâ & mærore reliquorum quoque
gaudium in dolorem conuertat. quod vult generaliter apud
hilares tristandum non esse. fieri autem potest ut ab histo-
ria aliqua prouerbiū petitum sit.

XVI.

كُنْ مَعَ الْعُوسِجِ زَيْتًا • اَعْنِي • كُنْ
مَعَ الْجَاهِلِ حَكِيمًا وَمَعَ الْأَحْمَقِ
عَاقِلًا ❖

Esto cum paliuro oliua. *id est*, Esto
cum

B 3

cum stulto sapiens, & cum infano
mentis compos. S.

NOTA THOMÆ ERPENII.

زَيْتٌ oleum melius vertatur: زَيْتُونٌ est oliua.
عَسَسٌ autem (quod in Euang. Romanis pag. 32. malè
per سس scribitur) est vilissima quoddam spina genus.

XVII.

إِذَا رَكِبْتَ اسَدًا اخْتِذْ مِنَ الْعَوَاصِفِ
يُعْنِي إِذَا صِرْتَ رَيْسًا اخْتِذْ مِنَ
الْمُشَاوِرِينَ الْأَشْرَارِ (12)

Cùm equitaueris Leonem caue ab
vngue. id est, Cùm factus fueris dux,
(vel præfectus) caue à cõsiliariis malis. S.

NOTA IOSEPHI SCALIGERI.

عوصف putamus esse brachium Leonis cum tota planta &
vnguibus: quod neque Græci, neque Latini quo exprimant
habent. Itali brancam, Teutones flauw, Galli la main
ou la pate du Lion vocant.

NOTA

Ego عوصف illa significatione nusquam inuenio, sed
 عاصف est tempestuosus; & tempestas, habet-
 que in Plurali عواصف quod puto huius loci esse, quar-
 quam rationem prouerbi non assequor.

XVIII.

اغلق بابك بوجه الخاطفين أي
 اغلق حواسك بوجه الخطية ليك
 يخطفوك الأعداء

Occlude ostium tuum aduersus ra-
 ptores. id est, Claude sensus tuos contra
 peccatum, ne te capiant hostes (tui). S.

NOTÆ IOSEPHI SCALIGERI.

Quasi Deus immittat homini hostes propter peccata.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Mihi non est dubium quin per hostes hic intelligantur ipsa pec-
 cata, & illecebra huius mundi, qua hominem captiuum
 abducunt in infernum. Affine est prouerbi, nono su-
 pra posito.

XIX.

اِحْتَذِرْ مِنَ الْحَجَرِ الَّذِي بِيَدِكَ كَيْفَ
 لَمْ تَزِمِيهِ لِيَدَا يَرْجِعْ عَلَيْكَ اَيُّ اِنْ
 حَزِنْتَ لِاجْلِ اَحَدٍ لَيْسَتْ بِكَ تَسْتَطِيعُ
 اَنْ تَكُونَ بِدَا حُرٌّ

Caue à lapide quem in manu habes,
 quomodo iacies illum, ne in te redeat
 (*id est* retorqueatur.) *hoc vult*: Si con-
 tristatus es propter aliquem, reliquum
 esto vt possis esse sine dolore. S.

NOTE THOMÆ ERPENII.

*Ut lapis cum vehementia in aliquid proiectus facile reslit in
 proiicientem, eumque laedit, idque eò vehementius quo ma-
 iori cum impetu iacitur: sic vehemens ob amici mortem do-
 lor percutit dolentem, eoque fortiùs quò vehementior est,
 ita quidem vt interdum dolentem coniungat ei cuius mor-
 tem dolet. Non enim desunt exempla eorum qui ob ami-
 corum obitum totos se dolore consecerunt, nec antè dolere
 desierunt, quàm dolor ipsis vitam abstulit. Id vetat Pro-
 uerbiùm: Et hoc est quod dicit scholiastes, vt possis esse
 sine dolore: id est, ne ita dole vt dolor tuus te auferat,
 tuque*

tuque unà cum dolore esse desinas; sed desinat dolor te manente superflue. Nec puto adagium de alio dolore dici, quàm qui ob mortem alicuius concipitur. Exemplar M. S. habebat كَيْسَرٌ تَبَقًا, ex quibus verbis componendum

لَيْسَتْ بِكَ putat D. Scaliger. benè, me iudice: vetat enim proverbium: at separatis hisce verbis ὀδύνην narraret tantum: Non poteris manere sine dolore, nullo fere sensu.

XX.

لَا تَحْبِسِ الطَّائِوسَ وَالْحَمَامَةَ جُمَاعَةً
يُعْنِي • لَا تَكُنْ وَقْتًا سَخِيغًا وَقْتًا
عَفِيفًا

Ne incarcerationem pavonem & columbam simul. Significat: Ne sis modò insolens, modò gravis (seu honestus.) S. E.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Qui interdum insolenter se gerit, eius gravitas periclitatur, quippe qua insolentiam tegere perpetuò indicatur.

XXI.

لَا تُرْسِدْ بِهَيْمَتِكَ لِلرَّجِ الْوَدِيِّ لَيْسَ
فِيهَا

c

فِيهَا سَيَاحٌ • اَعْنِي • لَا تُطَلِّقْ مَشِيئَكَ
 وَرَاءَ الشُّهُرَاتِ بِنَا لِحَامِ النَّامُوسِ بَدَ
 الْجَمِّ مَشِيئَةً

Ne immittas pecus tuum in pratum
 in quo non est sepes. *Sensus*: Ne emit-
 tas voluntatem tuam post cupiditates
 sine freno legis, sed obfrena volunta-
 tem tuam, (appetitum tuum.) S.

NOTE THOMÆ ERPENII.

*Proverbum elegans & perspicuum, cui simile extat in Pro-
 uerbiis Salomonis. بَدِيئَةٌ proprie non est pecus, sed
 بَهِيمَةٌ, id est, iumentum, animal quadrupes ma-
 ius. Arabum tamen quidam bestiam generaliter signifi-
 care dicunt, quidam bestiam quadrupedem.*

XXII.

أَزْبُرْ كَرَمَكَ بِيَدِكَ لَا يَبِيدُ غَيْرَكَ •
 اَعْنِي • وَيَسِّرْ نَفْسَكَ عَلَيَّ ذَنْبِكَ قَبْلَ
 أَنْ يَسْتَحْكَكَ غَيْرَكَ عَلَيْهِ •

Putat

Putā vitē tuā manu tuā, non
manu alienā. *Sensus*: Reprehende te
ipsum super delicto tuo, priusquam
alius te reprehendat super eodem. S.

NOTA IOSEPHI SCALIGERI.

Lege **وبع** cum puncto: nam sine puncto **وبع** est rau-
cescere **بعضا**. Vide apologum de perdice apud Gellium.

NOTA THOMÆ ERPENII.

Sic Horatius in Epistolis:

Multa quidem nobis facimus mala sæpè poëta,
Ut vineta egomet cædam mea. —

Quod autem D. Scaliger ait **وبع** esse raucescere; puto

eum falli: **ابع** id significat, cuius futurum in secunda

conjugatione est **يُؤبع**; quod fortassis ei imposuit.

XXIII.

اَسْبَحْ فِي الْمَاءِ قَبْلَ الْمَسَاءِ • اَعْنِي •
تَطَهَّرْ بِتَوْبَةٍ قَبْلَ الْاِرْتِحَالِ وَقَبْلَ اَنْ
يَايْتِكَ الْمَوْتُ •

C 2

Nata

Nata in aqua ante vesperam. *Sensus:*
Purificare poenitentiã ante migratio-
nem, ac priusquam superueniat tibi
mors. S.

NOTÆ IOSEPHI SCALIGERI.

Allusum autem ad كادنيوعاصه، بائسوقه، Mohamedanorum,
quibus ex lege utuntur.

NOTÆ THOMAE ERPENII.

Proverbum Arabicè rhythmicum est & elegans, eiusdem sen-
tentiæ cum Prou. 44. Ut tardè nimis & periculosè natatio
sub vesperam instituitur, ita & periculosè in extremam
vitam poenitentia differtur.

XXIV.

سَنَ بَيْنَمَا هُوَ مَحْوِيَّيَ الْحَدِيدِ • أَيِ
إِذَا وَجَدْتِ زَمَانًا مَقْبُولًا لِلسُّوَالِ
فَاطْلُبِ طَلَبَكَ بِسُرْعَةٍ •

Acue interea dum calet ferrum. *Id*
est: Cùm nactus fueris tempus oportu-
num quæstioni, interroga quæstionem
tuam statim. S.

NOTÆ

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Acuere hîc sumitur pro cudere, quòd cudendo res acuitur, sicuti contra Hebr. חדר ו חיה, quæ propriè cudere videntur significare, interdù pro acuere sumuntur. vide quæ infra annotabimus ad Prou. 162. Extat autem hæc sententia in omnibus serè linguis, & generaliter significat occasionem oblatam arripiendam esse: unde scholiastes hoc loco eam nimium videtur restringere, dum soli quæstioni eam accommodat.

XXV.

مَنْ لَا يُعْطِي حَطْبًا لِلنَّارِ يَمْنَعُهَا مِنْ
 الإشتعالِ • أعني • مَنْ يَنْحَرِزُ بِكَلَامِ
 الشَّيْكِ يَمْنَعُ الغَضَبَ إِلَّا يَلْتَهَبُ *

Qui non dat lignum ad ignem, impedit illum quo minus exardescat. Hoc est, Qui pudefit ob verba scandali, impedit iram quo minus inflammetur. S. E.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Verba scandali vocantur quæ quis ira percitus in aliquem euomit. Elegans sanè prouerbiū, qui reprehensus aut obiurgatus pudore suffunditur, nec se obiurganti opponit, iram

cuius cohibet atque impedit : qui verò contra facit , iram ,
 ut ignem appositione lignorum , verbis suis accendit &
 inflamat. Idem ferè Salomon Prou. 26. his verbis.

בְּאֵפֶס עֵצִים הִכְבֵּה אֵשׁ וּבְאֵין נִרְגָזוּ יִשְׁהֶק מִדָּוָן :

פְּחָה לְגַחְלִים וְעֵצִים לְאֵשׁ וְאִישׁ מְדַבְּרִים לְחֶרְהָר רִיב :

Cùm non fuerint ligna, extinguitur ignis : sic
 cùm non fuerit susurro, silebit contentio.

Vt carbo ad prunas & ligna ad ignem : ita vir
 contentiosus ad succendendum litem.

XXVI.

مَا يُحْكُ رَأْسَكَ إِلَّا أَطْفَارُكَ ، يُعْنِي ،
 كَيْسَ يَتَّقِدُرُ أَحَدٌ يَقْضِي حَاجَتَكَ
 كَمِثْلِ تَسْتَهِي إِلَّا أَنْتَ .

Non scabat caput tuum præter vn-
 gues tuos. *Significat*, Nemo potest suf-
 ficere necessitati tuæ quomodo tu cu-
 pis præterquam tu ipse. S.

NOTE THOMÆ ERPENII.

Non scabat: ad verbum non scabet. sed sic solent Arabes
 modum potentialem per Futurum exprimere.

XXVII.

لَيْسَ الْبُخْدُ مِنْ أَخْلَاقٍ وَلكِنْ

لَيْسَ لِي مَا أَجُودُ بِهِ *
 *
 *
 *

Non est auaritia mihi naturalis: sed
 deest mihi quo sim liberalis. E.

NOTAE THOMAE ERPENII.

Sententia elegantissima. Multorum scilicet virtutibus obstat

Res angusta domi, ut ait Poëta. أَخْلَاقٌ est Plurale

à Sing. خُلُقٌ quod habes Prou. 65. Non est auaritia ex naturis meis, id est, ex proprietatibus mihi naturalibus.

XXVIII.

لَا تَحْكُمِ النَّارَ بِالسِّكِّينِ • أَعْنِي •

إِنْتِبَهُ بِكَلَامِكَ مِنَ الْجَهَالِ وَلَا

تُصَاحِبِ الْغَاضِبَ بِسُرْعَةٍ *
 *
 *
 *

Ne scalpito ignem gladio. *Significat:*
 In loquendo caue à stultis; nec societatem contrahe cum iracūdo temere. S.

NOTAE

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Istud temere omittendum est, nam *بسرعة* non significat

temere, sed cito, celeriter, *العاصب بسرعة*

irascens cito, est id quod vno vocabulo Latini dicunt, iracundus. Est autem hoc adagium Pythagoræ symbolum ad verbum, *Πῶρ σιδ' ἦρα ἢ σκαλδῶν*, cuius mens est, iracundum non esse lacessendum: quomodo & Arabicum explicat scholiastes, dicens id velle; Cauendum in sermone esse à stultis & iracundis, nec familiariter cum iis conuersandum esse; atque adeò multò minùs eos esse irritandos: Vt enim pruna quamdiu relinquuntur placida sunt, suisque cineribus ardorem suum tegunt, quam primum verò contrectantur & fodiuntur horrendam ostendunt faciem, vim magnam scintillarum eiciunt, ac in apertam tandem flammam erumpunt: sic natura iracundi quamdiu soli & intacti viuunt, malitiam suam tegunt, quam primum verò cum aliis conuersantes vel leuissimè tanguntur, eam produunt, vultum mutant, loquuntur horrenda, iràque vehementi accenduntur. Hinc & Salomon Prou. 22. *אל תהיה עם בעל אף וארץ איש חמה לזאת חכמה*
 Ne fias amicus iracundo: & cū viro iracundo ne eas. Quod ad eum sensum istius Pythagorici attinet, quo perhibetur inanem operam significare; eum fortassis & Arabico queas tribuere, sed nota tum aliam esse significationem ignis; nam in priori proverbi sensu iam exposito sumitur pro pruna, at in hoc posteriori sumendus est pro flammâ, vt vtrumque indifferenter significat vox ignis in omni lingua.

XXIX.

لَا تَتَقَلَّبْ مَعَ أَسَدٍ ذِي أَرْبَعَةٍ قَوَائِمٍ
 أَيُّ تَحَدَّرَ وَاجْتَنِبْ كَدُّ إِنْسَانٍ
 حَيْبِ

Ne conuersare cum leone quadru-
 pede. *Id est*, Caue & declina omnem
 hominem nequam. S.

XXX.

لَا تَكُنْ فِي زَمَانِ الْقَيْظِ نَمَلَةً

Esto in diebus æstatis formica. S.

NOTÆ I. SCALIGERI, & T. ERPENII.

Lego *لَا تَكُنْ*, non *لَا تَكُنْ*, quod est contrarium:
 nam hortatur ut provideat egestati futurae, dum per tem-
 pus ætatem licet: ut eodem exemplo in primo sermone
 Horatii, & in Prouerbijs Salomonis. S. Melius legatur
كُنْ: sed *كُنْ* tamen imperatiuum etiam secunda Fu-
 turi personæ interdum præfigi habes Cap. 2. lib. 2. Gramma-
 tica nostra Arabica. E.

D

XXXI.

فِي كَأْسِ الْجَسَدِ لَا تَشْرَبِ الْخَمْرَ •
 اعْنِي • لَا تَتَلَدَّدُ مَعَ الزُّنَاةِ لَا بِالْقَوْلِ
 وَلَا بِالْفِعْلِ أَبَدًا •

In patera carnis ne bibe merum. *Significat*, Ne delitieris cum scortatoribus, neque verbo neque facto in æternum. S.

لَا تُطَيِّرِ السَّنُونِيَّاتِ فِي زَمَانِ الْقَيْظِ •
 اعْنِي • لَا تَتَوَقَّعْ أَمْرًا وَلَا شَرًّا بَيْنَ
 الْعَاقِلِ وَالْجَاهِلِ •

Ne admitte ad volatum hirundines tempore æstatis. *Significat*: Ne mitte negotium aut malum inter sapientem & stultum. S.

NOTAE THOMAE ERPENII.

سَوِيْبِيَّةٌ *avis nomen esse satis liquet: at cuiusmodi, nescio.*

verti hirundinem, quòd sic ferè verti soleat כְּנִוּיָהָא

Chaldaicum. alioqui hirundo خَطَافٌ quoque vocatur, ut videre est in Auicenna, & affirmat doctissimus Io.

Mercerus in עגו. Rationem autem prouerbii huius ego certè non capio.

XXXIII.

إِضْرِبِ النَّارَ زَجْجًا بِالرَّمَانَةِ، أَعْنِي، صَع
فِي قَلْبِكَ الْحِكْمَةَ وَأَخْرِزْ فِي
قَلْبِكَ الْعِلْمَ

Allide malum Medicum (narangiū) malo Punico. *Sensus*: Pone in corde tuo sapientiam, & thesauriza in corde tuo scientiam. S.

XXXIV.

لَا تَكُنْ فَرَسًا لِمَجِيْبِكَ إِيْمًا تَقَعُ
Ne sis equus amico tuo, ne cadas. S.

NOTAE IOSEPHI SCALIGERI.

Qui se amico nimis subiicit, contemptum sui sibi conciliat.

D 2

NOTAE

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Simile habebis infra: Ne sis canis amicorum tuorum. Est autem
 tem حُبِّبٌ idem quod Hebr. אָוֵחַ, id est, amans,
 qui amat; nam is qui amatur حَبُوبٌ vocatur
 Hebr. אָוֵחַ. amicus صَدِيقٌ vocatur, مَسِيحٌ,
 صَاحِبٌ, aliis que nominibus.

XXXV.

لَا تُعْطِ الْخَنَازِيرَ تَوْقِيرًا وَمَجْدًا • أَعْنِي •
 لَا تُعْطِ لِلْجَهَالِ حِكْمَةً وَلَا تَصْنَعِ
 أَرْجُلَهُمْ عَلَيَّ دَرَجَةَ الْكِرَامَةِ لِأَنَّ
 طَبِيعَتَهُمْ شَرِيرَةٌ •

Ne des porcis honorem & laudem.
 Id est, Ne attribue stultis sapientiam,
 neque colloca pedem eorum in gra-
 du honoris, quia conditio eorum pes-
 sima est. S.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

رجلٌ est idem quod أَرْجُلٌ pedes, à sing. رجلٌ
 طَبِيعَةٌ

طَائِفَةٌ autem proprie est natura, quo modo & con-
tere malim.

XXXVI.

لَا تَكْشِفْ سِرَّكَ لِلْقُرُودِ • اَعْنِي • لَا
تَكْشِفْ سِرَّكَ لِلْمُسْتَهْزِئِينَ •

Ne aperi secretum tuum simiis. *Id est:* Ne detege arcanum tuum derisoribus. S.

NOTE THOMÆ ERPENII.

Solent simiæ actiones hominum quas vident imitari, & derisores eorum quos derident dicta factaque iterare, & aliis representare, quæ fortassis causa est cur simiis comparantur.

XXXVII.

ضَعَّ عَلَيَّ يَا بَكَ الْجَامَ فَلَا تَخَافْ مِنْ
اَعْدَائِكَ • اَيُّ الْجَمِّ فَانْكَ وَضَعَّ عَلَيْهِ
اِجَامَ السُّكُوتِ فَلَا تَخَافْ مِنْ
الْاِحْتِيَانِ •

D 3

Appone

Appone ianuæ tuæ frenum, & non timebis inimicos tuos. *Id est*, Frena os tuum, & impone illi frenum silentii; & non metues ab aduersariis. S.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

اِحْتِيَانٍ fraudulentiam significat, nec aliud quod sciam.

XXXVIII.

اِحْتَذِرْ مِنَ النَّظْرِ فِي شُعَاعِ النُّجُومِ

Caue intueri in splendorem stellarum. S.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Acumen Pythagoricum non capio, nec scio quid velit adagium.

XXXIX.

كُنْ مَعَ الْجَاهِلِ حَكِيمًا وَمَعَ الْأَحْمَقِ عَاقِلًا

Esto cum stulto sapiens, & cum infano mentis compos. S.

NOTÆ

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Hoc suprà scholium fuit prouerbii 16. Esto cum paliuro
oliua, & fortè etiam hìc est explicatio similis adagii, quod
negligentiã scriptoris omiffum est.

XL.

أَسْقِرِ التِّجَارَةَ بِاللَّيْسِ وَالْقَهْمَا فِي
جِبِّ الطَّيْنِ • أَعْنِي • صَالِحِ قُلُوبِ
الْجَهَالِ بِكَلَامِ حُلُوِّ

Tege mercem tuam melle, & proiice
eam in cisternam luti. *Sensus*, Con-
cilia corda stultorum sermone dulci. S.

NOTÆ I. SCALIGERI ET T. ERPENII.

Nunquam antea legeram لَيْسٌ quod est Heb. אֵשׁ; nam

Arab. propriè est عَسَلٌ. S. quod habes prouerbio 175.

لَيْسٌ autem ferè tantum usurpatur pro melle factò ex
vuis aut dactylis: Medici tamen mel dactylorum absolutè

زُبُّ الْعَنْبِ vocant, & mel vuarum لَيْسٌ

succum vuarum nuncupant. جِبٌّ autem est fossa, fo-
nea, puteus.

XLI.

XLI.

اتَّبِعِ الْحَقَّ وَلَا تَكُنْ فِي مَسِيَّتِكَ
الشَّرِيرَةَ وَلَا تَتَّبِعْهَا

Exequere æquum, neque insistas
voluntati tuæ malæ, neque sequere
eam. S.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

*Non agnosco hic naegulat, sed potius eius quandam explicatio-
nem: ac omninò suspicor negligentia scriptoris ipsum pro-
uerbium hic omissum esse. Confer cum hoc scholium pro-
uerbii undecimi, & agnosces scholiam.*

XLII.

لَا تَفْتَحِ الْأَطْرَاقَ قُبَالَ قَوْسِ الْمَلَأِيكَةِ
أَيُّ • لَا تَفْتَحِ حَوَاسِكَ قُبَالَ نَظْرِ
الزَّانِيَاتِ لِيَلَّا تَتَّعَ فِي أَحْبَابِ الصَّنِّ

Ne aperias fenestras ante arcum an-
gelorum. Id est, Ne aperias sensus tuos

in

in conspectu meretricum, ne cadas in
technas earum. S. E.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

*Arctum angelorum ne quis contemnat, fenestras suas ad eorum
iacula aperiens ac si scopum oppositum difficulter attingere
possent: nihil enim eis foret facilius. sic meretricum technas
ne vilipendat, ad eas, tanquam ridens, sensus suos aperiens,
garritus earum & cantus audiendo, formam, gestus, tri-
pudia & id genus nugarum speculando: tela sunt nimis pul-
chrè scopum attingentia.*

XLIII.

إِنْ كَانَتْ لَكَ شِبْكَةٌ أَمْسِكْهَا
لِيَلَا تُمْسِكَ مِنْهَا • أَعْنِي • إِنْ كَانَتْ
لَكَ امْرَأَةٌ فَاسْتَخْضِعْهَا وَلَا تَخْضِعْ لَهَا •

Si habueris rete trahe illud, ne fortè
traharis ab illo. *Id est,* Si habueris vxo-
rem subiice illam tibi, neque subiici-
tor illi. S.

XLIV.

أَضِيءِ سِرَاجَكَ قَبْلَ الظُّلْمَةِ • أَيُّ نَوْرٍ
نَفْسِكَ

E

تَفْسِكِ بِالْأَعْمَالِ الصَّالِحَةِ قَبْلُ أَنْ
يَأْتِيَكِ الْمَوْتُ ❖

Accende lucernam tuam ante tenebras. *Id est*, Illumina te operibus bonis, antequam superueniat tibi mors. S.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Elegans adagium, eiusdem valoris cum vigesimotertio supra posito. Nec abluat Belgarum prouerbium: De kerse die voor-gaet/die licht best. quo significant quoque bona opera in finem vite differenda non esse.

XLV.

لَا تَطِيرِ الطَّيْرَ بِأَرْضِ مُغْبِرَةٍ • أَعْيَى •
لَا تَرْمِ الْحِكْمَةَ قُدَّامَ الْجَهَالِ
وَالْمُسْتَشْفِيهِ ❖

Ne admitte ad volatum accipitrem tuum in terra puluerulenta. *Id est*, Ne proicias sapientiam coram stultis & impiis. S.

NOTÆ

NOTA IOSEPHI SCALIGERI.

Constat in terra puluerulenta malè succedere aucupia, quòd cursu aucupum puluis excitatus adimit aspectum accipitris & prada. hoc verbum طير multa significat etiam que hic quadrare possent, sed verisimilius delegi.

NOTA THOMÆ ERPENII.

طار (à quo fit طير in secunda coniug.) est volare, & irasci, indignari, nec aliud, quod sciam. pro مغبرة fortassis melius legatur مغربة, id est, aliena: ut proverbium vetet, ad volatum admittere auem in terra aliena.

XLVI.

لَا تُعْطِ نَفْسَكَ لِلْخَطِيئَةِ وَلَا تُسَلِّمْهَا
لِلْأَشْرَارِ

Ne dedas peccato animam tuam,
neque tradas eam malis. S.

NOTA THOMÆ ERPENII.

نفسك quoque commodè vertas te ipsum. Fortè & de hoc dici queat, quod de quadragesimo primo dictum est.

XLVII.

الْمُجَانِبَةِ لِلنَّاسِ أَسَدًا

E 2

Secessio

PROVERBIORVM ARABICORVM
Secessio hominibus tutissima est. E.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Turba vitanda est. Videatur Seneca in Epistolis.

XLVIII.

مَنْ اسْتَرْعَى الدَّيْبَ ظَلَمَ
Qui lupum pascit delinquit. E.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Puto prouerbium in eos dici qui praedonibus ac furibus fauent, eorumque scelera celant, ac praedas eorum emunt, vel sub specie rerum bene partarum pro iis diuendunt, & hoc modo eos nutriunt.

XLIX.

يَتَقَعُونَ فِي تَخْلِيْبٍ مِنْ أَمْرِهِمْ لَا
يُمَكِّنُهُمْ أَنْ يَعْتَمِرُوا فِيهِ عَلَيَّ رَأْيٍ ❖

Incidunt in confusionem negotii sui, nec possunt deliberare in eo de consilio. E.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Quorum res malo sunt loco, consilio opus habent ad eas componendas. Unde eorum res merito pessimo dicuntur loco esse, qui

qui infortunio suo ita perturbati sunt ut ne deliberare quidem de consilio possint. credo hoc velle Arabicum textum, qui parum aut nihil mihi videtur sapere *παιδείας*.

L.

إِنَّهُ مَعَ حَمَقَةٍ يَبْتَاعُ حَاجَتَهُ

Vtique ille cum infania sua perueniet ad negotium suum. E.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Hoc prouerbium non est, nec satis video quid velit.

LI.

كَأَطَالِبِ الْقَرْنِ فَجُدِّعَتْ أذُنُهُ

Instar petentis cornu, cui amputata est auris sua. E.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

De huius sensu vide Prouerbium LXXVI ubi repetitur cum interpretamento.

LII.

كُلُّ الْخِدَاءِ يَحْتَدِي بِهِ الْجَانِي

Quouis calceo calceatur *γυμνός*,
(nudipes.) E.

E 3

NOTÆ

NOTAE THOMAE ERPENII.

Mira elegantia prouerbum, cuius mens est, defectu meliorum, vilioribus quemque contentum esse.

LIII.

قَدْ زُرْتَنَا زُورَةً فِي الدَّهْرِ وَاحِدَةً *

Visitasti nos visitatione in seculo vnâ. E.

NOTAE THOMAE ERPENII.

Mens est, ni fallor, vix integro seculo semel nos inuisis, زُورَةً وَاحِدَةً separata sunt rhytmi gratiâ, qui sic satis elegans est, sed alioqui prouerbii figura aliqua hic vix appâret.

LIV.

سَأَغْسِلُ عَيْنِي هَذَا الْعَارَ بِالسَّيْفِ *

Age eluam à me hanc picē gladio. S.

NOTAE IOSEPHI SCALIGERI.

Macula qua aquâ elui non potest deradatur gladio, ut macula ex pice qua non nisi ferro tolli potest. Maiora delicta maioribus suppliciis coërcenda.

NOTAE THOMAE ERPENII.

Ego عَارٍ nunquam legi pro pice, at pro dedecore, & opprobrio passim occurrit. videtur itaque sententia vertenda:

tenda. Etiam à me hoc dedecus gladio. *سر* prima
 voci præfixum non significat age, sed nota solum est Futu-
 ri. Vide Grammaticam.

LV.

قَدْ سَمِعْتُ مِنْ يَسْرُ السَّبْدِ ❖

Iam dudum audiui qui extricat in-
 tricata. S.

NOTÆ IOSEPHI SCALIGERI.

De re in qua nos exercitos esse testamur, ut admonendi non
 simus. Gallicè: l'en ay les oreilles batues. Il y a
 long temps qu'on m'a appris le mestier.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

سَبْدٌ difficultatem proprie significat, quo modo *س* vertere
 malim. سَبْدٌ (quod habebat exemplar) pilos derafos
 significat, ut سَبْدٌ rasionem; sed ea hic quadrare non
 possunt.

LVI.

لَا تُظْهِرِ الشَّمَاتَ بِأَخِيكَ ❖

Ne profer opprobrium fratri tuo. S.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Malim vertere: Ne manifesta foeditatem in fratre tuo

(seu fratris tui.) est enim شَمَاتٌ ❖ شَمَاتٌ
 foedi-

40 PROVERBIORVM ARABICORVM
fœditas, & شَمَتْ fœdum facere, vituperare.

LVII.

كَانَ كِرَاعًا فَصَارَ ذِرَاعًا

Erat coxa, & factus est brachium. S.

NOTÆ IOSEPHI SCALIGERI.

De iis qui gradatim ad superiores ordines promouentur.

LVIII.

الْحَمْدُ مُغْنِمٌ وَالْمَذَمَّةُ مُغْرِمٌ

Laus est exposita direptioni, & dif-
famatio tanquam tributū exigitur. S.

NOTÆ IOSEPHI SCALIGERI.

*Tanquam laudi locus non sit, diffamatio autem lege introducta
& defensa videatur.*

NOTÆ THOMAE ERPENII.

*Participia ista D. Scaliger legit cum Phatha ad penultimam:
pro quo ego Kesre malim, ut actiua sint, & mens prouer-
bii: Laudatio ditat, & diffamatio mulctat; Lau-
dantem scilicet, & diffamantem: sicque non modò rhythmi-
cum, sed elegans quoque est prouerbium. غَمٌّ in quarta
Coniug. etiam ditare significat, & اغْرَمٌ est multare.*

LIX.

LIX.

صَدْرَكَ أَوْسِعْ لِسِرِّكَ • يُعِينِي • لَا
تَكْشِفُهُ عَلَيَّ أَحَدٌ *

Pectus tuum dilata secreto tuo, hoc
est: ne detege id vlli. S.

LX.

أَمْلَكَ الْإِنْسَانَ لِنَفْسِهِ مَنْ كَتَمَ سِرَّهُ
مِنْ صَدِيقِهِ *

Possidet homo animam suam (vel se
ipsum) qui occultat secretum suum
ab amico suo. S.

NOTAE THOMAE ERPENII.

Videtur potius vertendū: Dominatur homo animæ suæ
(vel sibi ipsi) &c. id enim لِنَفْسِهِ videtur
requirere: nam pro possidere regit hoc verbū Accusatiuū.
Vult itaque Prouerbiū, ni fallor, eum qui secretum suum
etiam amicū celare potest, tanquam fortem heroem se ipsum
vincere. Legimus autem الْإِنْسَانَ pro eo quod
mendosè

mendosè in M.S. erat النَّاسُ id enim nullo modo hic
consistere potest, etiãsi Plurale sapè in hac lingua cum sin-
gulari construatur.

LXI.

السِّرُّ أَمَانَةٌ أَي فِي أَمَانَةٍ أَحَدٍ مَوْضُوعٌ ❖

Secretum est fides, hoc est, commen-
datum fidei alicuius. S.

NOTAE THOMAE ERPENII.

Videtur velle tantam esse alicuius fidelitatem, quantam eam
in secreto sibi ab amico commisso ostendit, ita vt qui id con-
seruat pro fideli habendus sit, qui diuulgat pro infideli:
quod verissimum est.

LXII.

إِذَا تَعَزَّوْا مِنْ تَرِيٍّ يَعْزُبُكَ مَنْ لَا تَرِيَّ ❖

Quando magnificabis quem vides,
is magnificabit te quem non vides. S.

LXIII.

مَنْ اشْتَرَى اشْتَرَى يَعْزُبُكَ بِمَا لَكَ ❖

Qui emit cupit, hoc est, opes suas. S.

NOTÆ IOSEPHI SCALIGERI.

Id est, cupit id quod iam habet.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Proverbum est paronomasia magis quam sensu elegans: non enim video quid aliud significet, quam, Eum qui emit aliquid, desiderio eius tangi.

LXIV.

سر الفقر الخضوع وخير الغني
الغنى

Malum paupertatis est abiectum esse, bonum verò opulentia (leu diuitiarum) esse contentum. E.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Elegantissima aequiua cum rhythmo, tum sensu, qui satis patet: unde inferes quod vulgo dici solet, Diuitem esse qui sua sorte contentus est, pauperem verò qui sordide & abiecte viuit, ut opes suas augeat, etiamsi alioqui satis magnas possideat.

LXV.

سر ك أسيرك ان ضلته وانت أسير
له ان ظم

F 2

Arcanum

Arcanum tuum est captiuus tuus, si
custodieris illud: tu autē captiuus eius
es, si manifestetur. S. E.

LXVI.

وَكُلُّ جَرِيحَةٍ فَلَهَا دَوَاءٌ وَسُوءُ الْخَلْقِ
لَيْسَ لَهُ دَوَاءٌ ❖

Omni vulneri est medicina: at malo
naturæ non est medicina. E.

NOTAE THOMAE ERPENII.

Malo naturæ, id est, malitia naturali, seu male indoli quam
alicui natura indidit atque inuenit.

Naturam expellas furcâ, tamen vsque recurret.

LXVII.

وَلَيْسَ بِدَائِمٍ أَبَدًا تَعِيمٌ كَذَا الْبُؤْسُ
لَيْسَ لَهُ بَقَاءٌ ❖

Non est durable semper bene esse;
vt quod malo præditum est non habet
durationem. S.

NOTÆ IOSEPHI SCALIGERI.

Ἡ δὲ ἰδιότης Epicuri, item τὴν δὲ δόξαν Democriti Arabes

vocant نَعِيمَةٌ, نَعِيمٌ. Nemini vnquam tam bene est

ut sit durabile, & non in contrarium vertat: quem admodum nullum est malū quod finem non habeat. τὸ Et aut τὸ ἔ
preponitur, quia videntur hac apud auctorem unde excerpta sunt coniuncta cum superioribus, aut non multum disiuncta fuisse.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Ad verbum: Non est in durante æternū voluptas; sic miseria non sunt ei reliquæ. hoc est, Nulla voluptas aut miseria perpetua est. nota bene Arabismum in durante, id est, durans. similia passim inuenies, ut

اللَّهُ بِقَادِرٍ Deus est in potente, id est, potens,

أَنَا بِمُؤْمِنٍ Ego sum in credente, id est, credens.

بِؤْسٍ idem est quod بَأْسٍ afflictio, miseria. at

بِؤْسٍ (quod habebat exemplar MS.) basium seu osculum denotat, quam lectionem sequutus D. Casaubonus, sequentes huic prouerbio adiecerat notas.

NOTÆ ISAACI CAUSAUBONI.

Nos sic vertimus: Οὐδὲν εἰς αἰὼνα αἰσθητὸν διαμένει ὡς φίλημα δὲ
ἔστιν ἀπολείπει λέιψανος. Acutissime & elegantissime. quid ea
voluptate breuius aut vanius? Notum istud Theocriti: οὐδὲν
τὸ φίλημα, κενὸν χεῖρε. Vbi enim labia separata sunt, nullum

eius superest vestigium. Talia sunt humana gaudia, & que
vulgò ce sferuntur bona.

LXVIII.

مَا يَتَّخِذُ الْحَقْدَ مَنْ تَعَلَّوْا لَهُ الرَّتْبُ
وَلَا يَتَنَا الْعُلَمَاءُ مِنْ طَبِيعَةِ الْغَضَبِ *

Non fert iram is cui gradus exaltati
sunt: nec adipiscitur summa cuius na-
tura est iracundia. E.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Cuius natura est iracundia, id est, iracunda. Ut prin-
cipes aliorum indignationem non ferunt: ita ad principatum
non perueniunt, qui natura sunt iracundi.

LXIX.

عِشْ يَا جَمِيسَ حَتَّى يَنْبُتَ
الْحَشِييْشُ

Viue afelle quamdiu floret pabu-
lum. S.

NOTÆ IOSEPHI SCALIGERI.

Vivere est *in du radeu*, se donner bon temps; *Hispanicè*
holgar. Est autem hic rhythmus Arabicus: Et scito mato-
rem

rem partem Scitorum, Sententiarum, Adagiorum Arabico-
rum ὁμοίωματα ἢ ὁμοιοτέλεστα esse. totus Alcoranus huius-
modi rhythmis scalet, quanquam longissimis.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Præstat vertere: Viue aselle donec proueniat herba,
ut sit eiusdem sententiæ cum illo Poëta, Durate & vol-
met rebus feruate secundis. Simillimum huic est illud
Italorum: Bello cauallo non morir, che l'herba
fresca de'venir.

LXX.

عَجَبًا عَلَيَّ الْمَحِبِّ كَيْفَ يَنَامُ
وَكُلُّ نَوْمٍ عَلَيَّ الْمَحِبِّ حَرَامٌ

Mirum quomodo amans dormiat:
cum omnis somnus amanti sit inter-
dictus. E.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Vsus huius sententiæ est cum amans dicitur dormiuisse aut
dormiturus. quid itaque velit omnium optime illi no-
runt qui amorum tormenta experti sunt. Est autem di-
stichon è poëta aliquo desumptum, cuius prima dictio re-
gitur à voce aliqua antecedente; alioqui scriberetur

عَجَبٌ, vel potius عَجَبٌ id est, miror.

LXXI.

LXXI.

مَا يَحْمِلُ الْجُورَ إِلَّا اللَّهُ — وَرُ

Non fert violentiam (seu tyrannidem) nisi taurus. E.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Ignoro quid velit; nisi dicat innocentes solos, vel eos qui vires suas ignorant, tyrannidem pati.

LXXII.

الصِّدْقُ عِزٌّ وَالْكَذِبُ خُضُوعٌ

Veritas magna est; mendacium autem abiectum. S.

NOTÆ IOSEPHI SCALIGERI.

Signantius Græcè: ἡ ἀλήθεια γρηναία, τὸ δὲ ψεῦδος χαμαιζλον.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

عِزٌّ و خُضُوعٌ substantia sunt. ad verbum itaque veritas: Veritas magnificentia (seu nobilitas) est, & mendacium vilitas.

LXXIII.

الْكَذِبُ دَاءٌ وَالصِّدْقُ شِفَاءٌ

LXXI

Men-

Mendacium infirmitas est; & veritas fanitas. E.

LXXIV.

أَلْفَمٌ لِلِّسَانِ سِجْنٌ

Os linguæ carcer est. S.

NOTE IOSEPHI SCALIGERI.

Notum quo modo ἐπιτοχὴ ὁδ' ὄντων Homeri exponitur à Philologis.

LXXV.

إِيَّاكَ أَنْ يَضْرِبَ لِسَانُكَ عُنُقَكَ

Caue vt feriat lingua tua collum tuum. S.

NOTE IOSEPHI SCALIGERI.

Vt feriat, Ne feriat. Arabismus. Aliquando homines propter linguæ incontinentiam capite plectuntur.

LXXVI.

الْوَحْدَةُ أَحْيَرُ مِنْ مَعَاشِرَةِ السُّوءِ

Solitudo melior cœtu malo. S.

NOTE THOMÆ ERPENII.

مَعَاشِرَةُ proprie est conuersatio. Itali: Meglio e solo che mal accompagnato.

G

LXXVII.

LXXVII.

كَالطَّالِبِ الْقَرْنَ فَجِدَعَتْ أُذُنُهُ
 أَي جَاءَ يَطْلُبُ زِيَادَةً وَأَتْلَفَ مَا
 عِنْدَهُ

Instar petentis cornu cui abscissa est
 auris sua. *Id est*, Venit petere auctariū,
 & amisit quod penes eum erat. S. E.

NOTE THOMAE ERPENII.

Mens eadem qua illius Græci: Ζητῶν ὄψον διμάρτιον ἀποώλεσε.
 Exstat & Chaldaicè in Talmude Babylonico, Capite ul-
 timo libri סנהדרין hisce verbis:

גמלא אולא למינעי קרני אורני דחו לו בוין מיניה
 Camelus abiit vt cornua quæreret, & aures quas
 habebat amputârunt ei. Petitum itaque adagium est
 à fabula: cui similis extat apud Æsopum de cane qui in
 fluuio natans, & imaginem carnis quam ore ferebat vo-
 lens prehendere, carnem ipsam amisit. Atque ita saepe euenit
 vt qui contentus non est eo quod in manibus habet, illud
 etiam amittat dum amplius querit.

LXXVIII.

النَّصِيْبَةُ لِلصَّابِرِ وَاحِدَةٌ وَلِلْجَارِعِ
 اثْنَتَانِ

اثنتان *

Accidens (seu infortunium) patienti vnum est; pauido autem geminū. E.

LXXIX.

مَنْ يَفْعَلِ الْخَيْرَ لَا يُعَدَّمُ جَوَازِيَهُ *

Qui operatur bonum non priuabitur remuneratione eius. S.

LXXX.

السَّخِيحِيُّ قَرِيبٌ مِنَ اللَّهِ قَرِيبٌ مِنَ النَّاسِ قَرِيبٌ مِنَ الْجَنَّةِ بَعِيدٌ مِنَ النَّارِ *

Liberalis vicinus est Dei, vicinus hominum, vicinus paradisi, remotus ab igne inferni. S.

NOTE IOSEPHI SCALIGERI.

Liberalis non solum in hoc seculo felix censetur, sed & in futuro.

LXXXI.

تَضْرِبُ فِي حَدِيدٍ بَارِدٍ *

Percutis ferrum frigidum. E.

NOTAE THOMAE ERPENII.

Quam plurima apud Græcos & Latinos extant adagia quibus inanis opera significatur, istud tamen Arabicum, quod cum primis est elegans, non memini me apud illos legere. Bisariam autem usurpari potest: vel cum occasione neglectâ frustra postea in re aliqua sudatur, ac tum consideratur, ferrum à calore ad pristinum frigus redactum: vel cum opera datur ut aliquid fiat, subiecto more debito non disposito, quo modo consideratur prius cudi, quàm calefieri.

LXXXII.

الْأَدَبُ صُورَةُ الْعَقْلِ *

Eruditio est figura prudentiæ (vel intellectus.) S.

NOTAE IOSEPHI SCALIGERI.

Prudentia est ipsum archetypum, disciplina exemplar.

NOTAE THOMAE ERPENII.

أَدَبٌ eruditionem quidem etiam significat, sed proprie bonos mores, ut verbum docere mores: & عَقْلٌ est intellectus: unde me iudice melius hæc senten-

tia

tia vertatur, cum Arabe: Boni mores imago sunt intellectus. in quam versionem sequentia scripsit doctissimus Casaubonus.

NOTAE ISAACI CASAVBONI.

Ut animi duae praeipuae sunt partes, sic sapientiae duo membra ἡ θεωρητικὴ καὶ ἡ πρακτικὴ, quae multis nominibus inuicem sunt separatae. Ait tamen auctor prouerbii: prout fuerint alicuius mores qui ad voluntatem pertinent, posse de eius intellectu coniecturam fieri.

LXXXIII.

قَلْبُ الْأَحْمَقِ فِي فِيهِ وَلِسَانُ الْعَاقِلِ
فِي قَلْبِهِ

Cor stulti in ore eius: lingua autem prudentis in corde eius. S.

NOTAE IOSEPHI SCALIGERI.

Simile in Prouerbiis Siracidis, Cap. 21.

LXXXIV.

إِذَا تَمَّ الْعَقْلُ نَقَصَ الْكَلَامُ

Cum deficit (sen finitur) intellectus, deficit oratio. S.

G 3

LXXXV.

❖ الْحَسَدُ لَيْسَ لَهُ رَاحَةٌ

Inuidiæ nulla est quies. E.

أَعْيَى الْعِنَاءِ الْعَتَمَةُ

Ditissimæ diuitiarum intellectus est. E.

NOTAE THOMAE ERPENII.

Diuitiarum omnium præstantissima sunt intellectus seu eruditio.

❖ لَا صَوَابَ مَعَ تَرْكِ الْمَشُورَةِ

Non concordat cum omissione consilium.

NOTAE IOSEPHI SCALIGERI.

Non rectum est cum omissione consilium, id est, non differendum est consilium: sed urgendum, ut non prius discedatur quàm initum & conclusum sit: nam iudicia hominum mutabilia, idè non deferendum. Aliter & melius: Non est rectum cum omissione consilii. hæc est

vera

مَنْ يَشَاءُ أَنْ يَعِيشَ سَالِمًا
فَلْيَنْفِرْ مِنَ النَّاسِ صَامِتًا

Qui vult viuere incolumis, separet
se ab hominibus tacitè. S. E.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Elegans admodum hic est rhythmus Arabicus: cuius causa potissimum istud صَامِتًا tacitè videtur adiectum, alioqui sine magno sensus detrimento abesse queat. Suadet sententia vitare turbam, de quo vide Senecam in Epistolis. D. Scaliger ultima verba verterat ab homine taciturno, adieceratque Catonis distichon:
Demissos animos ac tacitos vitare memento.
Quà flumen placidū est, forsan lateret altiùs vnda.
Sed minùs benè: eo enim sensu scriptum fuisse مِنَ

الْإِنْسَانِ الصَّامِتِ.

عِنْدَ الصَّبَاحِ يَحْمَدُ الْقَوْمُ السَّيِّدِي

Ad aurorã laudat populus pluuiã. E.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

سَدِّي pluuiam denotat, & ventum nocturnum :
 quorum neutrum hic satis conuenire videtur: unde suspi-
 cor legendum esse السَّجَرُ, id est, vigiliam (quia proclue
 fuit in scriptura minus accurata illud pro hoc legere) &
 laudet matutinam vigiliam: manè enim surgere praestat,
 quàm in multam noctem actiones suas protrahere. Et, Au-
 rora Musis amica.

XCII.

لَا تُسَجِّرْ فِي شَيْءٍ فَيُجْرِبَكَ

Ne subsanna quippiam quod te
 comprobare potest. S.

NOTÆ IOSEPHI SCALIGERI.

Melius dixero Græcè: μὴ δὲ γυῖναι πὸ δ, πὸ σὲ δοκιμάσεις.
 Etiam rem vilissimam quæ quidem tui aliquod specimen
 edere possit, & te hominibus probare, noli deridere.

XCIII.

ثَبَاتُ الْإِيمَانِ الْوَرَعُ وَزَوَالُهُ الظَّمْعُ

Stabilimentum fidei humilitas: la-
 befactio autem eius præsumptio. S.

H

NOTÆ

Sis debilis, inualesces. *Id est: Ede vice post vicem (id est, multoties,) pinguesces. E.*

NOTAE THOMAE ERPENII.

Suadet Proverbum modicè & multoties cibum sumere: contra eorum opinionem qui rariùs eum & abundè sumendum censent. Gallicè: Souuent & peu manger Ce faict l'homme engraisser.

XCVI.

إِذَا لَمْ يَكُنْ لَكَ مَا تُرِيدُ فَأَرِدْ مَا
يَكُنْ

Quando non euenit tibi quod vis;
velis quod euenit. S.

NOTAE IOSEPHI SCALIGERI.

Græcorum & Latinorum notissimum proverbium.

XCVII.

إِذَا سَمِعْتَ الرَّجُلَ يَقُولُ فَيْكَ مِنْ
الْخَيْرِ مَا لَيْسَ فَيْكَ فَلَا تَأْمَنْ إِنَّ
يَقُولُ

H 2

يَقُولُ فِيكَ مِنَ الشَّرِّ مَا لَيْسَ فِيكَ ❖

Quando audiueris virum loquen-
tem de te bonum quod in te non est,
ne credas: loquetur enim & malum de
te, quod in te non est. S. E.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Ne credas, id est, ne propterea in sinu gaudeas: sed statue, etc.

D. Scaliger pro *أَنْ* legerat *أَنْ*, verterat que: Ne cre-
de si loquatur super te malū quod in te non est.

XCVIII.

الصَّمْتُ يُكْسِبُ أَهْلَهُ مَحَبَّةً ❖

Taciturnitas conciliat suis amo-
rem. E.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Ad verbū: Taciturnitas lucrari facit populum suum
amorem.

XCIX.

النَّدَمُ عَلَى السُّكُوتِ خَيْرٌ مِنَ النَّدَمِ
عَلَى التَّقْوِيلِ ❖

Pœni-

Poenitentia super silentio, melior
est poenitentia super sermone. S.

NOTÆ IOSEPHI SCALIGERI.

*Præstat poenitere taciturnitatis, quàm loquelæ. Versiculus
Catonis:*

Nam nulli tacuisse nocet, nocet esse loquutum.

C.

الصَّمْتُ حِكْمَةٌ وَقَلِيلٌ فَاعِلُهُ ❖

Taciturnitas sapientia est; sed rarus
est agens eam. E.

H. 3

PRO-

PROVERBIORVM ARABICORVM

Centuria Secunda.

I.

دَوَّكَ بِالنَّخَارِ حَبُّ الْفُلْفُلِ ❖

Pungit te in naso granum piperis. S.

NOTE IOSEPHI SCALIGERI.

*Scitum Gallicanum, Vne mouche rapicqué. Est phrasis
proverbialis, non γινώσκον παροιμιώδης.*

II.

انْتَبَهَ الْكَلْبُ مِنْ بَعْدِ النَّهْبِ • أَي •
انْتَبَهَ مِنْ بَعْدِ مَا صَارَ الْأَمْرُ يُقَالُ
لِلَّذِي يَدْبِرُ الشَّيْءَ مِنْ بَعْدِ مَا صَارَ ❖

Euigilauit canis postquam rapina
facta est. *Id est:* Euigilauit homo post-
quam res accidit. Dicitur de eo qui
rem

rem tractare (sem moderari) vult postquam accidit. S.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Græcè: Μετὰ τὸν πόλεμον ἢ συμμαχία: Post bellum superpetia.

III.

مَنْ يُخْبِرُكَ بِشَيْءٍ عَنْ أَحَدٍ فَهُوَ
الشَّارِعُ

Qui denuntiat tibi diffamatoria super aliquo, ipse est diffamator. S.

NOTÆ IOSEPHI SCALIGERI.

Diffamatores non sunt solum qui motu proprio alicui obtreantur; sed etiam qui alienis verbis aliquem deserunt.

IV.

أَلْمَزَاحَةُ تُذْهِبُ الْمَهَابَةَ

Iocus aufert (quasi dicat, collusio ire facit) reuerentiam. E.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Nimia familiaritas contemptum parit. Eleganter Itali: Baldezza de patrone capello de matto.

V.

V.

لَا تَمَازِحِ الشَّرِيفِ فَيَحْتَدَّ عَلَيْكَ وَلَا
الدَّيْنِي فَيَجْتَرِي عَلَيْكَ ۞

Ne lude cum optimate, ne irascatur
tibi; neque cum infimate, ne abuta-
tur te. S.

NOTE THOMÆ ERPENII.

Ne abutatur te, *ad verbum*, ne audeat super te:
est enim اجتري *idem quod* تجري, *id est*, audere.

VI.

لَا تَفْشِ سِرَّكَ إِلَىٰ أُمَّةٍ ۞

Ne sparge secretum tuum in popu-
lum (palam.) S.

VII.

صُرِّحَ الْحَقُّ عَنِ مَخْضِهِ ۞ أَعْنِي ۞
إِنْ كَشَفَ الْأَمْرُ بَعْدَ سِتْرِهِ ۞

Prostrata est veritas à simplicitate
suâ. *Id est*: Detecta est res post secretum
suum. S.

NOTAE

NOTAE IOSEPHI SCALIGERI.

Nimia à vellicia silentii aliquando patefacit secretum, quia saepe-
 numerò ex silentio ipso elicitur confessio: neque enim sat est
 præcisè silere, nisi accedant colores, & speciosa dissimulatio-
 nes, quæ arcano velum obtendant. ^{صرع} est allidere
 solo, ut faciunt luctatores, ^{εποσφισεν τὴν ἐδάπε}: Gallicè,
 porter par terre: ut in Euang. ^{ὡὶ πρὸς τὸν οὐρανόν}, ne vos
 allidant, ut rectè Tertullianus; non autem rumpant, à
^{πρὸς τὸν οὐρανόν}: quanquam Horatius: Non ego te tigris ut
 aspera frangere persequor.

NOTAE THOMAE ERPENII.

Malè legit D. Scaliger ^{صرع} prostratus fuit, pro ^{صرح}
 reuelatus est. Itaque vertendum: reuelata est ve-
 ritas à simplicitate suâ, vel à puritate suâ: nam
^{كفص} etiam puritatem significat.

VIII.

رُبَّ سَامِعٍ بِخَبْرِي كَمْ يَسْمَعُ عُذْرِي
 Fortè qui audit rumorem de me,
 non audiuit apologiam meam. S. E.

IX.

رُبَّ مَكْلُومٍ لَا ذَنْبَ لَهُ
 I For-

Fortassis accusatur, nec deliquit. S.

X.

كُلُّ أَحَدٍ أَعْلَمُ بِشَأْنِهِ * هـ

Vnusquisque peritissimus est in re sua. S.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

In re sua, vel opere aut negotio suo. unde nos, Artifici in arte sua credendum est.

XI.

لَعَدَّ لَهُ عُدْرًا وَأَنْتَ تَلُومُ * هـ

Fortasse ille habet quo se excuset, & tu accusas eum. S.

NOTÆ IOSEPHI SCALIGERI.

عُدْرٌ hic ponitur pro innocentia, non autem pro apologia mera.

XII.

لَا يَنْبَغِي لِحَاكِمٍ أَنْ يَسْمَعَ شَكِيَّةَ أَحَدٍ إِلَّا خَصَمَهُ مَعَهُ * هـ

Non oportet vt iudex audiat querelam

relam alicuius, nisi & aduersarius eius
cum eo fuerit. S.

NOTÆ IOSEPHI SCALIGERI.

Μήτε Νίκου δικάσης ἔσθιν ἀν' ἐμφοῶν μῦθον ἀκρίσης.

XIII.

أَلْمَالُ وَاللُّدُنْيَا تَزُولُ وَتَبْقَى الْأَعْمَالُ
الصَّالِحَاتُ

Opes & Mundus transibunt, & du-
rabunt opera bona. S.

XIIII.

قِيلَ إِنَّ الْإِنْسَانَ هُوَ ابْنُ النَّقْصَانِ

Dicitur homo esse filius defectus. E.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Rhythmicum est & elegans prouerbium, cuius mens eadem (ni fallor) est que istius Hebraei אדם אדם אשר לא יחטא.
Humanum est errare. Filius defectus phrasis est Arabica, qualis Hebraea filius perditionis. Prime duae voces non sunt de essentia prouerbii.

XV.

انسانٌ بِلَا تَوْبَةٍ كَنَهْرٍ بِلَا مَاءٍ *
 وَامْرَأَةٌ بِلَا حَيَاءٍ كَمِصْبَاحٍ بِلَا صَوءٍ *

Homo sine pœnitentia est tanquam
 fluuius sine aqua: & mulier sine vere-
 cundia, tanquã lampas sine lumine. S.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

*Putarem duas sententias esse; cum nec rhythmo nec sensu ita
 conueniant ut iungenda videantur: ob inclusas tamen si-
 militudines coniungi possunt.*

XVI.

الْمَوْتُ أَقْتَبِي مَنْ مَضَى وَالْمَوْتُ يُفْنِي
 مَنْ بَقِيَ *

Mors consumpsit eum qui discef-
 sit, & mors consumet eum qui rema-
 net. S.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Sententia harmoniã & rhythmo elegantissima.

XVII.

XVII.

يَا مَنْ أَسَاءَ فِيمَا مَضَى كُنْ مُحْسِنًا
فِيمَا بَقِيَ

O tu qui malè egisti in eo quod præterit, esto benè agens in eo quod reliquum est. E.

NOTAE THOMAE ERPENII.

Est *ع* hinc mirarhythmica elegantia. Per id quod præterit intelligitur tempus præteritum; sicut per id quod reliquum est, ipsum tempus reliquum. Latiniùs dicas: Qui hactenus malè egisti, in posterum benè age. sed Arabicum longè est elegantius, ob rhytmum *ع* suavem verborum fluxum, qua in linguam Latinam transferri nequeunt. Hortatio est ad resipiscentiam.

XVIII.

مَنْ لَا يُقَدِّمُ تَوْبَةً قَبْلَ الْمَوْتِ فَقَدْ
سَاءَ

Qui non anticipat poenitentiam ante mortem miser (seu infelix) est. S.

XIX.

مَتِي تَهْجُرُ الدُّنْيَا وَتَنْوِي لَهْ بُغْضًا مَتِي
تَشْرِكُ الْعُضْيَانَ قَلْبِي مَتِي *

Quando deferes mundum, & intendes ei odium? quando relinques rebellionem? dic mihi quando? E.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Nota vocem قَلْبِي, quæ est contracta ex قُلُوبِي.

XX.

كُلُّ نَعْجَةٍ تَعَلَّقَتْ بِعَرْقُوبِهَا، أَيُّ
كُلُّ أَحَدٍ يُعَاقَبُ عَلَيَّ أَحْوَالِهِ *

Omnis ovis suspenditur è calcaneo suo (in macello scilicet) Id est: Vnusquisque punietur super moribus suis (vel functionibus suis, actis suis.) S.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Elegans sententia, cuius mens eadem quæ illius Apostolici: Vnusquisque onus suum portabit.

XXI.

XXI.

تَعَلَّمِ الْعِلْمَ يَا قَتِي لَتَكُونَ أَمِيرًا
وَلَا تَكُنْ جَاهِلًا فَتَصِيرَ حَقِيرًا *

Disce scientiam ô puer, vt sis imperator: & ne sis ignarus, vt fias despiciabilis. S.

XXII.

الْعِلْمُ تَأْجٌ لِلْقَتِي وَالْعَقْدُ طَوْفٌ مِنْ
ذَهَبٍ

Scientia diadema est puero, & intellectus torques aureus. S.

NOTE JOSEPHI SCALIGER

Similia in Proverbiis Salomonis.

XXIII.

مَا أَحْسَنَ الْعِلْمُ لِلْوَلَاءِ إِنَّهُ قَالَ
وَلَيْسَ يُوجَدُ الْعِلْمُ أَنْ يَنْبَاعَ بِمَالٍ *

Quàm præstans est (vel bona est) sci-

scientia magnati (præfecto!) Etenim ipsa cara est, neque reperitur scientia, ut vendatur opibus. S.

NOTÆ IOSEPHI SCALIGERI.

Idem in Proverbiis Salomonis.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Istud لا لولا quid velis non video. ولا magnatem seu præfectum significare non credo. sed والي est procurator, & possessor. itaque abundare suspicor, aut significare possessionem, ut dicat sententia, quàm cara est scientia in possessionem! Exemplar M. S. habet لا id est, si non, quod neutiquam hic mihi videtur convenire posse.

XXIV.

لَا تَحْقِرَنَّ ضَعِيفًا فِي تَقَلُّبِهِ إِنْ
الْبَعُوضَةُ تَقِي مُقَلَّةَ الْأَسَدِ *

Ne despicias debilem in conuersatione eius: nam culex fodit oculum leonis. S.

NOTÆ ISAACI CASAVBONI.

Videtur esse orvis: Ne asperneris quidem tuis, dicitur. sed adie-

Et est ratio, quæ & ipsa per se est prouerbium, quia culex fodit oculum leonis. Est eiusdem argumenti cum epigrammate apud Capit. 1016. Petitum autem est hoc Arabum prouerbium ex historia. Nam Leones in Mesopotamia mirè infestant culices. Marcellinus lib. xviii. idem Strabo lib. xvi.

XXV.

لَا فَخْرَ بِأَمْوَالٍ وَالنَّسَبِ بَلْ فَخْرٌ
بِالْعِلْمِ وَالْأَدَبِ ❖

Non est gloriatio in opibus & stemmate: sed gloriatio in scientia & eruditione. S.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

& eruditione; vel & bonis moribus, ut annotari ad prou. 82. fieri autem potest vs **ادب** scientias practicas significet, **علم** speculatiuas. certè hæc duo omninò videntur sumi, ut **חכמה ומוסר** initio Prouerborum Salomonis.

XXVI.

وَلَيْسَ الْيَتِيمُ مِنْ قَدَمَاتٍ وَالِدُهُ بَلْ
الْيَتِيمُ الَّذِي لَا عِلْمَ لَهُ وَلَا أَدَبٌ ❖

K

Non

Non est orphanus cuius obiit pater: sed orphanus est qui scientiam non habet & eruditionem. S.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

In exemplari M.S. hoc coniungebatur cum superiori, cuius notæ vide.

XXVII.

اِقْتَنِ الْحِرْصَ فَإِنَّهُ كَنْزٌ عَظِيمٌ ❖

Acquire diligentiam; ea enim est thesaurus magnus. S.

XXVIII.

أَبْعُدْ عَنِ الْكَسَلِ فَإِنَّهُ مُمْتَلِئٌ خِيسَارَةً ❖

Recede à pigritia; quia ipsa est plena damno. S.

XXIX.

اِقْتَنِ لَكَ ذَهَبًا بِقِيَّاسٍ وَعِلْمًا يَلِكَا
قِيَّاسٍ ❖

Acquire tibi aurum mensurâ , & scientiam sine mensurâ. E.

NOTÆ

NOTA THOMÆ ERSENI.

Mens: Eruditioni, non opibus in infinitum studendum esse.

XXX.

كُنْ فِي طُفُولِيَّتِكَ مُتَضِعًا *
لِتَكُونَ فِي شُخُوحِيَّتِكَ مُرْتَفِعًا *

Esto in pueritia tuâ humilis, vt sis in
senectute tuâ exaltatus. S.

XXXI.

أَشْفَقْ يَا قَتِي عَايِي طُفُولِيَّتِكَ لِيَدَا
تَصِيرَ مَا كُولا لِللَّهِ نَارِ *

Commiseratione mouere ô puer su-
per pueritia tua, ne fias cibus igni. S. E.

XXXII.

أَذْكَرُ زَمَانَ الْمُرِيضِ وَشُخُوحِيَّتِكَ
الْآتِيَةَ خَلَقَكَ لِأَنَّ الْحِكْمَةَ وَالْمَعْرِفَةَ
أَخِيرُ

أَخَيْرُ مِنَ السَّيْفِ وَالْعِلْمُ أَفْضَلُ مِنَ
الْمَالِ *

Memento temporis morbi & senectutis venientis pone te, quia sapientia & scientia melior est quàm ensis, & scientia excellentior quàm opes. S.

NOTAE IOSEPHI SCALIGERI.

In principio subintelligenda ea quae sunt in fine. Comparat tibi sapientiam & scientiam, ut illis tanquam remediis possis occurrere morbis imminentibus, egestati, & senectuti.

XXXIII.

الصَّبِيُّ الْعَاقِلُ أَفْضَلُ مِنَ الشَّيْخِ
الْجَاهِلِ *

Puer prudens praestantior est senestulto. S.

XXXIV.

الْعِلْمُ هُوَ نُورٌ تَانٍ وَلَهُ عَيْوَنٌ مُضِيئَاتٌ
Scientia est lumen alterum, habetque oculos lucidos. E.

XXXV.

XXXV.

لَا تَكُنْ كَثِيرَ الْقَلْقِ وَالْخَوْفِ لِيَأْتَا
تَقَعُ فِي أَيْدِي أَعْدَائِكَ *

Ne fueris neque nimis præceps, neque meticulosus, ne cadas in manus inimicorum tuorum. S.

NOTÆ IOSEPHI SCALIGERI.

قلق Gallicè: trop chatouilleus. قلق
titillare, per metaphoram. proprie كَثِيرَ الْقَلْقِ
remue mesnage, qui omnia turbat. Euenit igitur tam
eiusmodi quàm meticulosus, ut sint oportuni inimicorum
iniuriis; hi quia inimicos in se laceffunt & irritant; illi quia
inimicis sunt despicatui.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

خَوْفٌ وَّ قَلْقٌ وَّ قَلَقٌ synonyma sunt ut
timorem, animique perturbationem seu con-
sternationem significant. Videor tamen mihi verbum
قلق alicubi pro titillare legisse: quæ tamen notio sè
hic obtineret, videretur potius legendum وَلَا الْخَوْفِ
neq. timoris, ubi nunc est وَالْخَوْفِ & timoris.

XXXVI.

اقْبَلْ مَشُورَةَ الْعَاقِلِ
Admitte consilium prudentis. S.

XXXVII.

احْفَظْ وَصِيَّةَ اٰبِهَاتِكَ
Custodi præceptum parentum tuo-
rum. S.

XXXVIII.

قَدْ لَا تَحْلِفُ كَاذِبًا عَلَيَّ اِنْ سَأَلَ
اِلَيْكَ
Nunquam peiera, ne in hominem
quidem qui tibi nocuit. S.

NOTÆ IOSEPHI SCALIGERI.

Iurare mendacium Arabes dicunt τὸ ἔπιτομειν.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Hic propriè est, ne iura mentiens. at meliùs dicunt

حَلَفَ عَلَيَّ الْكَذِبِ iuravit super menda-

cio. Caterùm ne quidem, id est وَلَا, in Arabico non

est:

est: sed videtur requiri: ac fieri potest ut negligentia scriptoris omissum sit.

XXXIX.

نُورَ جَمِيعِ أَعْمَالِكَ لِتَكُنِ الْكَلِمَةُ
الْحَقُّ ❖

Lumen omnium factorum tuorum
esto sermo verax. S.

XL.

فَلْتَكُنْ كَلِمَتُكَ نَعْمَ أَوْ لَا لِتَكُونَ
حَقًّا عِنْدَ جَمِيعِ النَّاسِ ❖

Esto sermo tuus etiam vel non, ut
sis verax apud omnes homines. S. E.

NOTA THOMAE ERPENII.

Verba Christi: ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν, ναὶ, καὶ ἔ, ἔ.

XLI.

إِعْمَلِ الْخَيْرَاتِ كُلَّمَا تَقَدَّرَ مَعَ أَهْلِ
الْبَيْتِ

الْبَيْتِ وَالْغُرَبَاءِ وَتَكَلَّمْ كَلِمَةَ الْخَيْرِ
مَعَ الْأَخْيَارِ وَالْأَشْرَارِ *

Operare bona quotiescunq. potes
domesticis tuis & extraneis, & bona
verba loquere tam bonis quàm malis. S.

XLII.

الْعَالَمُ يَزُولُ كَمَا لَمْ يَكُتُوبِ وَالْحُكْمُ
ثَابِتٌ كَمَا لَمْ يَرْسُومِ *

Mundus transit tanquam scriptura
(delebilis:) sapientia stabilis est vt scul-
ptura. S.

NOTAE THOMAE ERPENII.

*Prima vox verti quoque potest sapiens: sed tunc legendum
foret الْعَالِمُ, quod non probo.*

XLIII.

لَا تُخْطِ يَا قَتِي إِعْجَلْ وَتُبَّ إِنَّ
أَخْطَيْتَ *

Ne pecca ô puer : festina & poenite-
to si peccaueris. S.

XLIV.

زَوِّدْ نَفْسَكَ الْخَيْرَاتِ بِالْأَعْمَالِ
الصَّالِحَةِ

Prouide animæ tuæ bona in operi-
bus bonis. S.

NOTE IOSEPHI SCALIGERI.

Propriè ad uerbum : ἐφοδιασον ἑαυτὸν χρηστὰ ἐν ἔργοις καλοῖς.

XLV.

اِفْتَكِرْ فِي دُخُولِكَ اِلَيَّ هَذَا الْعَالَمِ
وَفِي خُرُوجِكَ مِنْهُ لِأَنَّكَ مِنْ لَأَشْيَاءِ
صِرْتَ اِنْسَانًا وَعَنْ بَغْتَةٍ تَصِيرُ كَأَنَّكَ
مَا كُنْتَ وَافْكِرْ فِي مَنْ كَانَ
قَبْلَكَ مِنَ الْمُلُوكِ وَالرُّؤَسَاءِ
وَالا

وَالْأَشْرَافِ أَنْظِرْ كَيْفَ رَحَلُوا مِنْ
هَذَا الْعَالَمِ وَأَنْتَ مِثْلَهُمْ تَرَحُّلٌ *

Cogita ingressum tuum in hunc mundum, & egressum tuum ex ipso: quia tu de nihilo factus es homo, & momento fies tanquam non fueris. item considera qui fuerint ante te reges, præfecti, & nobiles: cōsidera quomodo migrârint ex isto mundo: tu verò quemadmodum illi migrabis. S.

XLVI.

الْمَالُ وَاللَّهُ نِيَا تَزُورُ، وَتَبْقَى الْأَعْمَالُ
الصَّالِحَةُ *

Opes & mundus præteribunt; & durabunt opera bona. S.

XLVII.

أَمْسِكْ عَلَيْكَ نَفَقَتَكَ • قَوْلُ شَرِيحٍ
لِرَجُلٍ

لِرَجُلٍ سَمِعَهُ يَتَكَلَّمُ فَجَعَلَ التَّفَقُّةَ
الَّتِي يَخْرُجُهَا مِنْ مَالِهِ مِثْلًا لِكَلَامِهِ *

Arripe super te expensionem tuam; dicebat Sjarihus viro quem audiebat loquentem, & faciebat expensionem quam eduxit ex opibus ipsius similem sermoni eius. E.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Proverbiū hic est, Arripe super te expensionem tuam. id est: Accipe de tuo quod expendas. veritatēque liberalitatem de bonis alienis. reliqua verba auctorem eius, & originem explicant, sed ita intricata sunt, ut quem sensum exhibeant, non satis certò determinare possim. Videor tamen mihi fideliter verba transluisse: tu si placet, ea perpende accuratiùs, & vide num (quod suspicor) error aliquis in iis lateat.

XLVIII.

دَعْ الْكَذِبَ حَيْثُ تَرَى أَنَّهُ يَنْفَعُكَ
فَإِنَّهُ يَضُرُّكَ وَعَلَيْكَ بِالصِّدْقِ حَيْثُ
تَرَى

تَرِي أَنَّهُ يَضُرُّكَ فَإِنَّهُ يَنْفَعُكَ ❖

Omitte mendaciū vbi videris quod tibi profuturum erit: nam nocebit tibi. Et tuum est hærere veritati, vbi videris quod ipsa nocebit tibi: quia ipsa proderit tibi. S.

XLIX.

مَنْ عُرِفَ بِالصِّدْقِ جَازَ كَذِبُهُ وَمَنْ
عُرِفَ بِالْكَذِبِ لَمْ يَجْزِ صِدْقُهُ ❖

Qui notus est veracitate, recipitur eius mendacium: & qui notus est mendacitate, non recipitur eius veritas. S.

NOTÆ IOSEPHI SCALIGERI.

Eam vim opinio habet, vt ei qui vera solet loqui, etiam cū mentitur credamus; ei verò qui sapius mentitur, etiam tunc cū verum dicit, fides non habeatur. جاز est transire, & dicitur quoque *ἔστι δόκιμος νομισματός*, qui est de mise Heb. *בַּרְכָּה*, & de merce proba.

L.

سُورٌ عَلَيْكَ وَسُورٌ لَكَ

Sors super te cecidit, & fors tua est
(vel portio.) S.

NOTAE IOSEPHI SCALIGERI.

Quod tibi obuenerit, siue bonum, siue malum, tuum est.

NOTAE THOMAE ERPENII.

سُورٌ est portio, & sagitta, quae posterior notio locum hinc fortassis habet. Sagitta contra te & sagitta tibi est. Cuius mens: quod contra te afferebatur, id pro te est. suo inimicum tuum in gulas gladio.

LI.

دَبِّبِ الْكَلْبَ لَا يَتَّقُوهُ وَلَوْ يَدْفُقْ فِيهِ
الْقَالَ

Cauda canis non corrigitur, etiam si contundatur in mortario. S. E.

NOTAE THOMAE ERPENII.

ov̄s: Naturā expellas furca, tamē vsq. recurret. قَالَ
proprie est forma seu formula, quales illa in quibus
fusilia sunt: hinc tamen pro mortario sumi persuadet mihi

L 3

verbum

verbum *إِنْذَقْتُ*. Huc facit Salomonis sententia Prou.

27. Si contuderis stultum in mortario, in medio triticorum contusorum pistillo, non recedet ab eo stultitia eius.

LII.

رُبَّمَا كَانَتِ السُّكُوتُ جَوَابًا يُقَالُ
لِلرَّجُلِ الَّذِي يَحُدُّ خَطَاةً عَنْ أَنْ
يَتَكَلَّمَ بِشَيْءٍ فَيُجِيبُ بِتَرْكِ الْجَوَابِ ۞

Sæpenumero silentium est responsum. Dicitur homini qui soluit delictum suum, absque vt loquatur quicquam, & respondet, omittendo responsum. S. E.

NOTE THOMÆ ERPENII.

Sic Menander: Πολλοῖς ἀποκρίσεις ἢ σιωπὴν τυγχάνει. Multorum accusationes & calumnia manifestam sæpe habent falsitatem, nec responsum aut apologiam merentur; unde ad eorum criminationes silere, sufficienter respondere & se purgare est.

LIII.

عِنْدَ النَّوِيِّ يَكْذِبُكَ الصَّادِقُ .

A deprauatione mentietur tibi verax. S.

NOTÆ IOSEPHI SCALIGERI.

Verax cum putat se vera dicere, si prauè rem conceperit, mentitur. idem facit si ab alio deprauatus.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Puto D. Scaligerum legisse عَوِي pro eo quod in textu est

نَوِي; hoc enim non significat deprauationem, sed os sine officulum dactyli vel oliuæ; vt in Alcorano Surata sextâ: ع cogitationem, intentionem, vt verbum cogitare, in animo habere, intendere, vt videre est Prou. 119. item التحول من دار الي

دار (vt ait Mustapha ibun Ahmed in Lexico suo Arabico,) id est, transitum à domo ad domum. quarum notionum prima huius loci esse nequit: an secunda possit, viderint alii: ego tertiam malim, vt per eam intelligatur extrema egestas, quæ ostiatim mendicare cogit. memini enim

alibi prouerbialiter me legere ان رجل انتقل من دار الي دار هل كان يبتغي له شي
Cum vir abit à domo ad domum (.i. mendicat ostiatim)

ostiatim) an restat ei quicquam ? *Atque ita mens prouerbii erit, hominem etiam veracem, paupertate oppressum, quo inopia sua consulat, ad mendacia interdum abripi: quod verissimum esse quotidiana euincit experientia. Multorum virtutibus obstat res angusta domi, verissimè ait Poëta. Atque tunc vertendum Prouerbium erit: Apud paupertatem (vel in paupertate seu egestate) mentietur tibi verax.*

LIV.

سِرُّكَ مِنْ دَمِيكَ رُبَّمَا كَشَفْتَهُ فَتَكُونُ
سَبَبَ مَوْتِكَ ❖

Arcanum tuum de sanguine tuo est: sæpe aperuisti illud, & est causa mortis tuæ. S.

LV.

كُو كَانِ بِجَسَدِ بَرَصٍ مَا كَتَمْتَهُ ❖

Si esset in corpore meo lepra, non tegerem illam. S.

NOTAE ISAACI CAUSAEBONI.

Vsus prouerbii, ad denotandum animi candorem, & φιλαλήθειαν.

NOTAE

NOTA THOMÆ ERPENII.

Si legas كَتَمْتَهُ significabit, non tegeres eam: erit que longè alius prouerbii sensus.

LVI.

اللَّيْلُ أَحْفَى الْوَيْلِ • يُعْنِي • أَفْعَلْ مَا
تُرِيدُ لَيْلًا فَإِنَّهُ اسْتَرَ لِسْرَكَ •

Nox tegit ^{et} scilicet. Sensus: Fac quod volueris nocte; ipsa texerit secretum tuum. S.

NOTA THOMÆ ERPENII.

Prouerbum tum rhythmo tum sensu elegantissimum. Tenebrae impediunt quo minus facinora noctu commissa conspiciantur: adeoque efficiunt, vt qui ea committit minas nullius videat; & sic ipsum va, vt habet Prouerbum, tegunt.

LVII.

تَرَكَ الذَّنْبَ اتَّسَرَ مِنْ طَلَبِ التَّوْبَةِ •

Omissio peccandi rector est, quàm executio poenitentiae. S.

NOTA IOSEPHI SCALIGERI.

Bona quidem est poenitentia post peccatum, sed praestat non habere causam poenitendi, quàm poenitere.

M

NOTA

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

أيسر non est melior, sed facilior: طلب est peti-
tio: ad verbum itaque veritas: Omissio peccati fa-
cilior est petitione pœnitentiæ. Noli autem putare
pro التوبه legendum esse المغفرة id est, veniæ: aliter
enim legit hic auctor, و alii apud quos idem prouerbiū
mibi occurrit.

LVIII.

أذْكَرِ الْغَائِبَ يَتَقَدَّرُ وَإِنْ كُرْنَا
تَرَاهُ

Mentionem fac absentis appropin-
quabit. Et: mentionem fac absentis
videbis eum. E.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Duo sunt prouerbia eiusdem valoris, & propterea à Collectore
coniuncta. Sensum autem eorum puto eundem esse cum eo
qui prouerbii sequentis.

LIX.

إِذَا ذَكَرْتَ الدَّيْبَ هِيَ لَهُ قَضِيْبًا
Quando memineris (mentionem
fecce-

feceris) lupi, præpara illi virgam (baculum.) S.

NOTAE THOMAE ERPENII.

Contingit non raro ut dum pastores inter se de lupo colloquuntur & fabulantur, ipse interueniat; unde prouerbum natum apud Latinos: Lupus est in fabula, quotiescunque ille de quo confabulatio est de improviso interuenit, & hoc ipsum quod iam memorauimus apud Arabes, eiusdem omnino valoris, etsi verbis nonnihil discrepans, nam para ei baculum, nihil vult aliud quàm eum prope esse: cum enim scitur prope esse, parantur baculi.

L X.

الْحَدِيثُ ذُو سُجُونٍ وَقَدْ قِيلَ عَنْ هَذَا
 الْمَثَلِ أَنَّ كَانَ رَجُلًا وَكَهْ أَبْنَانِ اسْمُ
 الْوَالِدِ سَعْدٌ وَالْآخِرِ سَعِيدٌ فَخَرَجَا فِي
 طَلَبِ إِبِلٍ لَهُمَا فَرَجَعَ سَعْدٌ وَلَمْ يَرَجِعْ
 سَعِيدٌ وَقِيلَ أَنَّ يَرَجِعُ سَعْدٌ كَانَ
 أَبُوهُمَا كُلَّمَا يَرِي شَخْصًا مُقْبِلًا قَالَ

M 2 سعد

اسعد أم سعيد فصارت كلمته هذه
 مثلا فاتي بعد هذا يوما بينهما هو يسير
 ومعه انسا ان احر في الشهر الحرام
 فاتي علي مكان فقال الرجل لابي
 الشيبين اتري هذا الموضع فاتي
 لقيت فيه فتي فقتلته واخذت منه
 هذا السيف وكان فيه مكتوب اسم
 سعيد فقال له ابو الشيبان اتري السيف
 فتناوله اياه فعرقه فقال عند ذلك
 الحديث ذن وشجون فصارت كلمته
 الثانية مثلا ضرب به الرجل فقتله
 فلما الناس في ذلك فقالوا انقل في
 الشهر

الشَّهْرَ الْحَرَامِ فَقَالَ سَبَقَ الْعَدْلُ
السَّيْفُ فَصَارَتْ الْكَلِمَةُ الثَّلَاثَةُ أَيْضًا
مَثَلًا

Narratio (fermo) res carcerum est.
Dicitur de hoc prouerbio quòd cui-
dam viro fuerunt filii duo: nomen
vnius Sáadon, (Σαυχία) alterius Saïdon
(Συτύχιος) & iuerunt ambo (ἐξελθόντες) ad
quærendum camelum. Reuersus est
Sáadon: non reuersus est Saïdon. An-
tequam verò reuerteretur Sáadon, pa-
ter eorum, quotiescunque videbat
imaginem hominis alicuius aduenien-
tem, dixit, Estne Sáadon an Saïdon?
& factus hic illius sermo prouerbium.
Euenit autem postea die quodã dum
ipse deambulare, & cum eo homo
(quidam) alius, in mense Haram (feu
Paschali) vt venirent ambo (ἐπιπορεύοντες)

ad locum quendam. Dixitque vir iste patri adolescentum: Videsne hunc locum? Ego occurri in eo puero, & interfeci eum, & accepi ab eo hunc enssem, & erat scriptum in eo nomen Sardon. Dixit illi pater adolescentis: Ostende mihi enssem. & tradidit eum ipsi; & agnouit eum pater: dixitque illicò (*q. d.* apud illud) Sermo res carcerum est. factusque est & hic secundus illius sermo prouerbium. deinde percussit eo gladio hominem (illum), & occidit eum. Accusarunt autem eum homines super hoc, & dixerunt, Occisus est (vir iste) in mense paschali: at (ipse) dixit: Anticipauit iustitiam ensis. Et factus est sermo tertius quoque prouerbium. S. E.

NOTÆ IOSEPHI SCALIGERI.

حديث *in omni Gallia vocatur, vñ compte. le compte de la cigogne: Hispanicè conseia. conseia de vicjas,*

viejās, magistri Hebr. נִשְׁבַּח factum, historia. Scien-
dū autem est Pascha Arabicum esse decimo mense شوال,
quod vocatur بحرم الكبير. Pascha maiu-
sculum; alterum autem Pascha est in mense sequenti,
quod حرام vocatur: in quo Mecham peregrè profici-
suntur, votis susceptis. Et ipsam Mecham vocant se-
iam حرام.

NOTÆ THOMÆ ERFENII.

Tres ex hac historia natae parcemia, quarum usus ex eadem
satis est conspicuus. Prima usurpatur cūm auidē quem
exspectantes sapiensculē in viam qua venturus est prospici-
mus, Et aliquem accedere videmus quem tamen certō
non agnoscimus. Secunda: Cūm quis suis verbis capitur,
Et temerē ea effatit quae ad incolumitatem suam vel ma-
ximē debbat tacuisse; quod eleganti verbo Belgae dicunt
sich verpraecten. Tertia: Vbi ob illatam iniuriam usque
ad eō vindictae cupiditate quis flagrat, adeoq̄ue est mora im-
patiens, ut p̄nam à magistratu reo infligendam exspe-
ctare nequeat: sed iustitiā (i. sententiā ex iure contra eum
ferendā, quo modo Et ea vox sumitur proverbio 192.) pra-
ueniat, suaq̄ue manu ex tempore se vindicet. Merito au-
tem hic reprehensus fuit quod mense Haram seu Verito, quo
festum suum maximum, quod Pascha nostri vocant, cele-
brant, hominem occidisset, cūm eo mense occisionem omnem
vetet Alcoranus Surata secundā بقره. Ceterum cur
D. Sca-

D. Scaliger Pascha hic بحرم, & in lib. de Emenda-
 tione Temporum Behiram nominet, miror. Ego vocem ta-
 lem Arabicam non novi. Sed Turca (quoa ei imposuisse
 credo) linguâ suâ festum omne بېيرام Beiram vocât:
 hinc او لو بېيرام, vel cum Adiectiuo Arabico بېيرام
 بېيرام festum magnum, quod Arabice diceret-
 retur العيد الكبير. Pascha autem, propriè lo-
 quendo, Arabes Mohamedanos non puto agnoscere (et si
 festum quoddam magnum habeant quod sic à nostris appel-
 lari video:) Christiani habent فصيح, id est, מצד vo-
 ce Hebraâ nominant. Mecha (Mecca dicunt Arabes, id
 est, مكة) complura habet nomina, inter qua حرم, &
 quod in duali حرمان habet, & Mecham cum Me-
 dina, quarum hæc sepulchro, illa natiuitate Mohamedis ce-
 lebris est, significat.

LXI.

ذَكَرْتَنِي الطَّعْنُ وَكُنْتُ نَاسِيًا
 وَأَضَلُّهُ أَلَّ رَجُلًا عَلَيَّ غَفْلَةً حَمَلَ عَلَيَّ
 آخِرَ وَكَانَ فِي يَدِهِ رُمَحٌ فَأَنْسَاهُ
 الدَّهْشَ مَا فِي يَدِهِ فَقَالَ لَهُ الْحَامِلُ أَلْقِ
 الرَّمْحَ

الرَّمْحَ فَقَالَ الْآخَرُ مَعِيَ الرَّمْحُ وَلَمْ أَشْعُرْ
 ذَكَرْتَنِي الطَّعْنَ وَكُنْتُ نَاسِيًا ثُمَّ
 طَعَنَهُ وَقَتْلَهُ وَصَارَتْ كَلِمَتُهُ مَثَلًا *

Admonuisti me transfigere, cum id oblitus essem. Origo eius, quod vir quidam subito verberauit (q. d. tulit contra *vel supra*) alium in cuius manu erat hasta; & obliuisci eum fecerat stupor mentis quid in manu sua esset, & dixit verberans, (q. d. ferens,) Proiice hastam. Et dixit alter, Habeo hastam, & non animaduvertebam. Admonuisti me transfodere, cum id oblitus essem. Deinde transfixit eum eam hastam, & interfecit eum. Et factus est sermo eius pro- uerbum. S. E.

NOTAE THOMAE ERPENII.

Usus huius ex origine satis patet. *ساح* proprie est ferre, portare; hic cum *ساح* constructum verberare, sicuti *ساح* Surata sexta in Alcorano.

كُلُّ شَيْءٍ أَقَاتُهُ مِنْ جَنْسِهِ حَتَّى
 الْحَدِيدِ عَلَيْهِ بِالْمِبرِدِ الْحَدِيدِ بِالْحَدِيدِ
 يُفْلَحُ وَالْفَلْحُ هُوَ الشَّقُّ وَمِنْهُ فِدَا حَةِ
 الْأَرْضِ وَهُوَ شَقَّهَا بِالْمِجْرَاتِ وَمِنْهُ قَوْلُ
 الشَّاعِرِ قَوْمَنَا بَعْضُهُمْ يَقْتُلُ بَعْضًا لَا يُفِدُّ
 الْحَدِيدَ إِلَّا الْحَدِيدُ ❖

Omnis res corruptio eius est à genere suo, vsque ad ferrum ipsum, cui corruptio sua est in limando (vel in lima.) Ferrum ferro finditur. Fissio autem est scissio. & hinc (dicitur) fissio terræ, quæ est scissio eius aratro; vnde dictum Poëtæ: Populi nostri pars partem interficit; non dentat ferrum nisi ferrum. S. E.

NOTÆ THOMÆ ERPENII

Ipsum prouerbiū hęc est Ferrum ferro finditur. quod an-

tem praecedit, nempe, Omnis rei corruptio est à genere suo, eius solùm explicatio est, etsi & sententia loco fortassis etiam venire queat. Et quod sequitur, Fissio est scissio & c. explicat. significationem ^ف ^ف ^ف quod in verbo non est admodùm usitatum, et si nomina ab eo deducta non rarò occurrant, ut ^ف ^ف scissio; cultura terræ; ^ف ^ف agricola. simili modo voces allatas explicat Prouerbio 176 & 177. Reliqua versum Poëta cuiusdam continent, in quo pro ^ف ^ف (quod est ab ^ف ^ف enssem aut cultrum ferræ modo dentauit, unde ^ف ^ف dens ferratus, Schaere nostratibus) fortassis legendum est ^ف ^ف findit, Non findit ferrum nisi ferrum. id certe meliùs hîc videtur congruere. Extat autem, ni fallor, idem hoc Prouerbiùm apud Salomonem Prouerb. 27. 17. hisce verbis, ברזל בכרזל יחר ואיש יחר, פני רעהו. quod verto: Ferrum cudit ferrum: & vir cudit faciem focii sui, id est, vir virum, seu homo hominem. Ut eiusdem planè sit sensus cum versu Arabico iam allato. ^ف ^ف & mutato defectiuo in quiescens ^ف ^ف, significare cudere persuadet mihi tum locus hic, tum Arabicum ^ف ^ف id significans, unde ^ف ^ف faber ferrarius, & ^ف ^ف ferrum: interdum tamen acuerè notat, ut & ei synonymum ^ف ^ف. Vide Notas ad Prouerb. 24.

أَمْكُرُ وَأَنْتَ فِي الْحَدِيدِ وَأَصْلُ هَذَا
 الْمَثَلِ أَنَّ رَجُلًا وَقَعَ فِي يَدِ عَدُوِّهِ فَلَمَّا
 أَرَادَ يَقْتُلُهُ قَالَ لَهُ يَا أَمِيرُ لَا تُفَضِّحْنِي
 بِأَنَّ تَخْرِجْنِي إِلَى النَّاسِ لَتَقْتُلَنِي
 بِحَضْرَتِهِمْ أَحْسِنْ وَأَخْرِجْ هَذَا إِلَى أَحَدٍ
 يَقْتُلَنِي فِي غَيْرِ هَذَا الْمَوْضِعِ وَكَانَ
 يَقُولُ هَذَا حَتَّى يَأْتِي أَحَدٌ مِنْ أَصْحَابِهِ
 وَيَمْنَعُ الْأَمِيرَ عَنْ قَتْلِهِ فَفَهِمَ الْأَمِيرُ كَلِمَتَهُ
 فَقَالَ أَمْكُرُ وَأَنْتَ فِي حَدِيدٍ فَذَهَبَ
 كَلِمَتُهُ مَثَلًا لِمَنْ أَرَادَ يَمْكُرُ وَهُوَ فِي
 أَيْدِي عَدُوِّهِ مَرْبُوطٌ *

Comminiscere dolū aliquem dum
 es in ferro, (dum manibus hostis tan-
 quam

quam compedibus ferreis teneris constrictus.) Origo huius adagii, quòd vir quidam incidit in manum inimici sui; & quando voluit inimicus eum interficere, dixit (interficiendus,) O præfecte (domine) ne pudefac me, educendo me ad homines, vt occidas me in præsentia eorum; potiùs transfer hoc in aliquem qui occidat me in alio ab hoc loco. Dicebat autem hæc donec veniret quidam ex familiaribus eius, & prohibuit præfectum ab eo interficiendo: & intellexit præfectus sermonem eius, & dixit: *Excogita dolum dum es in ferro.* & cessit sermo eius in prouerbum, in eum qui vult decipere dū est in manibus inimici sui illigatus. S. E.

LXIV.

* عَيْنٌ لَا يَتَّقِعُ قَلْبٌ لَا يَحْزَنُ

Oculus non videt, cor non mœret. E.

N 3.

NOTAB

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Mens huius elegantissimi adagii est : damnum aut malum alicui illatum non afferre dolorem quamdiu non videtur, id est, ignoratur. Circumfertur idem prouerbum etiam apud nostrates, Dat het ooghe niet en siet/ En deert het herte niet.

شع inter alia etiam significat videre.

LXV.

كَانَ يَوْمًا لُتْمَانُ الْحَكِيمُ يُكَلِّمُ
أَصْحَابَهُ فَسَأَلَهُ رَجُلٌ قَائِدًا مِنْ أَيْنَ
تَعَلَّمْتَ الْأَدَبَ فَقَالَ لُتْمَانُ مِنَ الَّذِي
مَا لَهُ أَدَبٌ ❖

Accidit vt die quadam Locman Doctor verba faceret ad socios suos : & interrogauit eum quidam ex illis : Vnde didicisti illam eruditionem? dixit Locman, Ex eo qui non habet eruditionem. S.

NOTÆ IOSEPHI SCALIGERI.

*An intelligit libros mutos magistros? nam reuera eruditionem
solus*

solus doctus possidet, non eius libri. An coniunctim legendum? Ab eo cuius opes erant eruditio. Ita malim.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Fuit hic Locman Doctor quidam vel Propheta Mahomedicus, de quo vide Suratam Alcorani XXXI. quæ nomen eius præfert. Habeo fabulas eius Arabicas Aisopici non dissimiles, quas cum Sicut studiosis Arabismi aliquando communicabimus.

LXVI.

إِنَّ الْعُصُونَ إِذَا قَوَّمْتَهَا اعْتَدَلَتْ وَإِنْ تَلَيْنَ إِذَا قَوَّمْتَهَا الْخَشْبُ ❖

Rami, quando correxeris eos, rectificantur. trabs autem non lentescit, quando correxeris eam. S.

NOTÆ IOSEPHI SCALIGERI.

Prouerbiū Gallicum, Vieil arbre malaisé à redresser. Hic autem præponitur تَوَّمَّ أَنْ quod, ut alibi, quia sunt excerpta.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Istud أَنْ non indicat esse excerpta: passim enim initio sententiarum vacare solet. Estque hæc sententia in se & absolutissima & elegantissima. Vide Prou. LXXVII.

LXVII.

LXVII.

❖ الْعَبْدُ هُوَ الَّذِي لَا عَبْدَ لَهُ

Seruus est qui seruum non habet. S.

NOTÆ IOSEPHI SCALIGERI.

Tamen seruus habebat vicarium, & nihilo minus erat seruus quàm ipse vicarius.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Non dicit, Seruum non esse qui seruum habet, sed seruum esse, qui seruum non habet: cogitur enim is sibi ipse seruire.

LXVIII.

❖ عَدُوُّ الرَّجُلِ حِمَّتُهُ وَصَاحِبُهُ عَقْلُهُ

Hostis hominis stultitia (vel ignorantia) eius: Socius autem eius (vel amicus) prudentia eius (intellectus eius.) S.

LXIX.

مُعَادَاةُ الْعَاقِلِ أَحْيَرُ مِنْ مُصَادَقَةِ

❖ الْأَحْمَقِ

Inimicitia sapientis præstat amicitia stulti. S.

NOTÆ

NOTAE THOMAE ERPENII.

Alibi sic legi: عَدُوٌّ عَاتِلٌ أَحْيَرُ مِنْ صَدِيقٍ

جاهل Inimicus sapiens (vel doctus) praestat amico ignaro.

LXX.

لَا تَقْتَنِ مِنْ كَلْبٍ سُوءٍ جَرُورًا وَمِنَّهُ قَوْلُ
الشَّبَاعِ فِي ذَلِكَ تَرْجُو الْوَلِيدَ وَقَدْ أَعْيَاكَ
وَالِدُهُ وَمَا رَجَاكَ بَعْدَ الْوَالِدِ الْوَلَدُ *

Ne compara à cane malo catulum.
Et hinc dictum Poëtæ de eo: Spem habes de filio, cum iam afflixerit te pater eius? Et quid promittit tibi post patrem filius? S. E.

NOTAE THOMAE ERPENII.

Græci: Ἐν κακῷ κόρακος κακὸν ὄνυ: Mali corui malū ouum.
hinc Euripides Οὐκ ἂν γένοιτο γενεῆς, ἐν κακῷ πατρὸς. *Elegans*
est illud Italicum: Chi da gatta nasce sorizi piglia.

LXXI.

كُلُّ مَجْرٍ بِالْحَمَاءِ يُسِرُّ • وَأَصْلُهُ أَنَّ
الرَّجُلَ يُجْرِي فَرَسَهُ بِالْمَكَانِ الْحَمَائِيِّ
الَّذِي لَا مُسَابِقَ لَهُ فِيهِ وَهُوَ مَسْرُورٌ بِمَا
يَسْرِي مِنْ فَرَسِهِ •

Omnis cursus in deserto exhilarat.
Origo eius quòd vir quidam admisit
ad cursum equum suum in loco deser-
to, in quo non erat qui anteuerteret
eum (equū:) ipse autem gauisus est eo
quod de equo suo videbat. S. E.

NOTE THOMÆ ERPENII.

Nihil elegantius nec verius hoc adagio. Solent homines mirifice
sibi placere, ac de conditione suâ, ut ut ea sit vilis, gaudere,
quam diu non vident alios qui super eos excellent: sic vel
infra mediocritatem docto, si solus sit, vel inter ignaros,
sua arridet eruditio: inter pauperes Cræsum se cum gaudio
reputat, is cui paululum nummorum est. Paucis: Velocissi-
mum se putat quisque & gaudet cum in deserto currit, vbi
nemo est à quo anteuertatur.

LXXII.

اقْدَحْ لِي اَضِيْعُ لَكَ اَعْنِي كُنْ لِي
اَكُنْ لَكَ

Excute mihi ignem & ego tibi allu-
cebo. *Idest*, Esto mihi ero tibi. S.

كُلُّ وَاحِدَةٍ بِاَيْدِيهَا مُعْجِبَةٌ • وَاَصْلُ هَذَا
الْمَثَلِ اَنَّ جَوْقَةَ نِسَاءٍ دَخَلْنَ اِلَى عِنْدِ
كَاهِنَةٍ وَكُلُّ وَاحِدَةٍ تَذْكُرُ مَجْدَ اَيْدِيهَا
وَتَتَخَرَّبُ بِهِ فَتَقَالِبُ الْكَاهِنَةَ كُلُّ وَاحِدَةٍ
بِاَيْدِيهَا مُعْجِبَةٌ فَذَهَبَتِ الْكَلِمَةُ مَثَلًا •

Vnaquæque laudat patrem suum.
Origo huius adagii, quod turba mulie-
rum ingressæ sunt ad hariolam, & vna-
quæque commemorabat laudem pa-
tris sui, & in eo gloriabatur: & dixit

hariola; Vnaquæque vestrûm magnificat patrem suum. & vertit sermo in prouerbium. S.

NOTE THOMAE ERPENII.

Suum cuique pulchrum. Sed videtur potius vertendum prouerbium: Vnaquæque patrem suum admiratur. est enim **أَعْجَبَ** *admirari: fieri tamen quoque potest, ut hoc loco significet admirandum prædicare, sed tunc fortè melius dicatur in secunda coniugate.* **مُعْجَبَةٌ**.

LXXIV.

لَقَدْ دَلَّ مَنْ بَالَتَ عَلَيْهِ التَّعَالِبُ وَأَصْلُ
هَذَا أَنَّ رَجُلًا مِنَ الْعَرَبِ كَانَ يَعْبُدُ
صَنَمًا فَنَظَرَ يَوْمًا إِلَى تَعَالِبٍ وَجَاءَ حَتَّى
بَالَ عَلَيْهِ فَقَالَ لَقَدْ دَلَّ مَنْ بَالَتَ عَلَيْهِ
التَّعَالِبُ فَدَهَبَتْ هَذِهِ الْكَلِمَةُ مَثَلًا

Satis humiliatus est super quem minxerunt vulpes. Origo huiusce, quod quidam ex Arabibus colebat idolum;

idolum; & die quadam respexit ad vulpem, & venit (vulpes) donec mingeret super eum; & dixit: Satis humiliatus est, super quem minxerunt vulpes. & cessit hic fermo in prouerbium. S. E.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Puto adagionem in illos dici qui reuerentia, & honoris exhibendi gratiâ verbis multis, & gestibus se plurimum humiliant. suspicor autem pro **الي ثعلب** *respexit ad vulpem, legendum potius esse* **اليه ثعلب** *vidit eum vulpes.*

LXXV.

اِذَا كَانَ صَاحِبُكَ عَسَلًا لَا تَأْكُلْهُ
كُلَّهُ

Cùm fuerit amicus tuus mel, ne comederis eum totum. S.

NOTÆ IOSEPHI SCALIGERI.

Amici abutuntur lenitate, & facilitate amicorum, item liberalitate. Hoc nos quotidie damno nostro experimur.

أَعْرِضْ عَنِ الْعَوْرَاءِ إِنْ سَمِعْتَهَا وَانْقُذْ
كَأَنَّكَ عَاوِلًا لَمْ تَسْمَعْ الْعَوْرَاءَ أَيِ
الْكَلَامِ التَّقِيحِ ❖

Declina à turpitudine si audis illam,
& sede tanquam cogitabundus non
audires turpitudinem, id est, sermo-
nem obscœnum. S.

إِنَّ دَوَاءَ الشَّقِّ تَحْوِيصُهُ أَيِ حِيَاطُهُ ❖

Medicina rupturæ (in veste) repara-
tio eius, id est confutio. E.

*nunquam legi, eius tamen notio hic non videtur
esse difficilis, quippe explicata per حياط.*

أَخْيِرُ مِنَ الْخَيْرِ فَاعِلُهُ وَأَشْرُّ مِنَ الشَّرِّ
فَاعِلُهُ ❖

Melior est bono faciens bonum: &
peior est malo faciens malum. E.

NOTAE THOMAE ERPENII.

Quia nempe, ut Philosophi aiunt, Causa efficiens me-
lior effectu, & deficiens deterior defectu suo est.

LXXIX.

كَانَ جَرِيحًا فَبَرِي ' قَالَ هَذَا بَعْضُ
حُكْمَاءِ الْعَرَبِ وَوَاحِدٌ مِنْهُمْ مَاتَ ابْنُهُ
فَبَكَاهُ ثُمَّ بَعْدَهُ قَالَ هَذِهِ الْمَقَالَةُ فَذَهَبَ
مَثَلًا

Vulneratus erat & conualuit. Dixe-
runt hoc quidam sapientum Arabum:
& quidam eorum quod mortuus esset
filius suus defleuit eum: tandem au-
tem dixit hanc sententiam; quæ abiit
in prouerbum. E.

LXXX.

مَنْ يَفْعَلِ الْخَيْرَ لَا يُعَدُّمْ جَوَازِيَهُ *

Qui

Qui operatur bonum, non priuabitur retributione eius. E.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Idem cum prouerbio LXXVIII, quod vide.

LXXXI.

لَا يَذْهَبُ الْعُرْفُ بَيْنَ اللَّهِ وَالنَّاسِ ❖

Non intercedit notitia inter Deum & homines. E.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Mens, ni fallor, est: Non licere hominibus rationem factorum Dei ab ipso exigere, quod quisque ab eo solet quicum necessitudine & familiaritate coniunctus est.

LXXXII.

رُبَّ أَخٍ لَكَ لَمْ تَلِدْهُ أُمَّكَ • وَسَبَبَ هَذَا
الْمَثَلِ أَنَّ يَوْمًا رَجُلًا رَأَى رَجُلًا مُسْتَحْلِيًا
بِامْرَأَةٍ فَقَالَ لَهَا مَنْ هَذَا فَقَالَتْ أَخِي
فَقَالَ رُبَّ أَخٍ لَكَ لَمْ تَلِدْهُ أُمَّكَ فَصَارَ
مَثَلًا ❖

Fortaf-

Fortassis frater tuus est, at quem non peperit mater tua. Causa huius pro-
 uerbii: quòd die quòdam homo qui-
 dam vidit virum subductum cum mu-
 liere: dixitque ei (mulieri,) Quis (est)
 iste? illa respòdit, Frater meus. Fortas-
 sis, ait, frater tuus est (at) quem non pe-
 perit mater tua. factumque est prouer-
 bium. E.

NOTA THOMÆ ERPENII.

*Solent puellæ & mulieres, etiam in hisce terris, visa cum pro-
 cis suis colloqui, quòd suspicionem omnem amoris impediunt,
 dicere, eos fratres aut cognatos sibi esse. quæ impostura pro-
 uerbium istud peperit, & conseruat.*

LXXXIII.

❖ أَنْصُرْ أَخَاكَ ظَالِمًا أَوْ مَظْلُومًا

A diuua fratrem tuum iniuriam fa-
 cientem aut patientem. E.

NOTA THOMÆ ERPENII.

Sententia parum Christiana.

LXXXIV.

❖ مُعَاتِبَةُ الْأَخِ خَيْرٌ مِنْ قَتْلِهِ

Corre-
P

Correptio fratris melior est amissione
eius. E.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

*Præstat interdum à fratre corripì, & reprehendi, quàm eum
amittere. Fortassis etiam verti queat: Rixa cùm fratre
& c. quod tamen minùs probarem.*

LXXXV.

وَوَقَعَ فُلَانٌ فِي سِنِّ رَأْسِهِ أَيَّ أَصَابَةٍ
مَا شَاءَ خَاطِرُهُ وَاشْتَهَى *

Cecidit quidam (o'dânca) in dentem
capitis eius. Id est, Euenit illi quod
voluit & desiderauit. E.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

*Quod voluit, ad verbum, quod voluit imaginatio
eius. Sed usurpant quoque Arabes hoc خاطر pro
Dominatione vel excellentia, ut vulgò loquuntur:
ut vertere possis: quod dominatio eius voluit &
desiderauit.*

LXXXVI.

قَالَ أَبُو عُبَيْدٍ إِذَا أَصَابَ الرَّجُلُ عِنْدَ
صَاحِبِهِ

صَاحِبِهِ أَكْثَرَ مِمَّا يُرِيدُ مِنَ الْخِصْبِ
 قِيلَ وَجَدَ عِنْدَهُ ثَمَرَةَ الْغُرَابِ وَقَالَ ذَلِكَ
 إِنَّ الْغُرَابَ يَنْتَقِي مِنَ الثَّمَرِ أَطْيَبَهُ
 وَأَجْوَدَهُ وَيَأْكُلُهُ *

Dixit Abi Vbeid: Cùm inuenit
 quis apud amicum suum plus quàm
 vult ex abundantia, dicitur inuenisse
 apud eum fructum corui. Dixitque id
 propterea quòd coruus seligit ex fru-
 ctibus optimum quemque & elegan-
 tissimum, comeditque eum. E.

NOTE THOMAS ERPENII.

Proverbium itaque hic est وَجَدَ ثَمَرَةَ الْغُرَابِ in-
 uenit fructum corui. *reliqua verba auctorem eius,*
usum & rationem explicant.

LXXXVII.

مَنْ ذَهَبَ مَالَهُ هَانَ كَلْبِي أَهْلِهِ وَرَوِي عَنْ
 وَجَلٍ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ إِنَّهُ مَرَّبِيهِ رَجُلٌ مِنْ
 أَهْلِ

أَهْلِ الْأَمْوَالِ فَتَحَرَّكَ لَهُ وَأَكْرَمَهُ فِقِيْدًا
لَهُ بَعْدَ ذَلِكَ أَكْبَاهَتْ لَكَ إِلَيَّ هَذَا
حَاجَةً فَعَالَ لَا وَلَكِنْ رَأَيْتُ ذَا الْمَالِ

مُهَيَّبًا

Is cuius opes iuerunt vilis est apud suos (*q. d.* populum suum.) Exemplum (*extat*) de viro docto (*q. d.* viro ex populo scientiæ:) is enim, cum præteriret eum vir diues (*q. d.* vir ex populo diuitiarum) mouit se ad illum, & honorauit eum. Et dictum est ei postea: Est ne tibi cum isto negotium? respondit: Non; sed video diuitem reuerendum (honorandum) esse.

NOTAE THOMAE ERPENII.

Honorem exhibuit hic Philosophus diuiti, non alia de causa, quam ut interrogatus cur id fecisset, occasionem haberet commodam eos perstringendi qui ex opibus hominem estimant, atque adeò solos diuites colunt & venerantur.

Egregios

Egregios Arabismos faciunt dua ista voces, **اهل** populus, و **م** possessor, de quibus alibi. **م** est proprie ire, hic cum **ب** constructum praeterire, ut passim alibi.

LXXXVIII.

وَمَثَلٌ فِي الْعَامَّةِ فِي اكْتِسَابِ الْمَالِ
لِغَيْرِهِ الْمَالُ رُبَّ سَاعٍ لِقَائِدٍ

Adagium est inter vulgus, cum lucratur quis alii quam sibi opes, Fortassis currens sedenti. E.

NOTAE THOMAE ERPENII.

Proverbum itaque est, sed vulgare, nec à doctis usurpatum.
Fortassis currens sedenti.

LXXXIX.

اِذَا زَلَّ الْعَالِمُ زَلَّ بِرَأْيِهِ جَمَالِمٌ

Cum errat eruditus errat errore erudito. E.

NOTAE THOMAE ERPENII.

Eruditi errorum suorum causas plerumque graves **ع** rationes habere solent: At ignari in errores quoslibet nullis rationibus moti facillime prolabuntur.

XC.

يَا طَيْبِيَا طُبِّ لِنَفْسِكَ * يُقَالُ
لِلرَّجُلِ الْجَاهِدِ بِالْأَمْرِ وَهُوَ مَعَ جَهْلِهِ
يَدَّعِي الْمَعْرِفَةَ *

O medice medere tibi ipsi. Dicitur viro ignorantem rem, quiq̄ue cum ignorantia sua præsumit notitiam. E.

NOTAE THOMAE ERPENII.

Melius Scholiastes id explicasset, si dixisset: Dicitur in eos, qui cum aliis consulere velint sibi ipsis nequeunt. Usurpatur à Christo Luca 4. ubi tamen in contextu Romæ excuso hoc

modo concipitur:

أَيُّهَا الْمَطِّيبُ اشْفِ نَفْسَكَ

XCI.

وَهَلْ يَنْهَضُ الْبَارِي بِغَيْرِ جَنَاحٍ * يُقَالُ
فِي قِلَّةِ الْأَعْوَالِ وَالنَّاصِرِينَ *

An

An volabit (*id est*, volare queat) auicula sine ala? Dicitur in paucitate auxiliiorum & adiutorum. E.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

Oggeritur iis qui ad opus aliquod incitant eum qui mediis ad id necessariis destituitur. *نهض* est surgere: & de pullis avium dictum, idoncum fieri ad volatum. *باري* auicula nomen est, sed cuiusmodi nescio: vereor ut fideliter scriptum sit.

XCII.

كَالْتَابِضِ عَلَي الْمَاءِ أَعْنِي كَالَّذِي
يُرِيدُ يَتَبَضُّ الْمَاءَ بِيَدِهِ وَلَيْسَ يَبْقَى
فِي يَدِهِ مِمَّا أَخَذَ شَيْءً

Vt quiprehendit aquam. *Id est*, Sicut qui vult capere manu sua aquam, & nō manet in manu eius de eo quod acceperat, quicquam. E.

XCIII.

XCIII.

هُوَ يَرْقُمُ الْمَاءَ إِنَّهُ يَرْقُمُ حَيْثُ لَا
يَثْبُتُ الرَّقْمُ

Ipse pingit aquam: quoniam pingit
vbi non manet pictura. E.

NOTA THOMAE ERPENII.

انه *legendum اعني*, aut loco saltem eius hic ponitur. quae
enim sequuntur *χολιον* continent, nec sunt de essentia ada-
gii, quod idem extat apud Graecos sic *ὄδωρ χαλφεις*, et ina-
nem ac frustraneam operam denotat, ut precedens.

XCIV.

لَا تَكُنْ كَلْبِ أَصْحَابِكَ

Ne sis canis amicorum tuorum E.

NOTAE THOMAE ERPENII.

Vide supra Proverb. XXXIV.

XCIV.

XC V.

مَنْ سَأَلَ صَاحِبَهُ فَرَوْفَ طَائِقَتِهِ فَقَدِ
اسْتَوْجِبَ الْجِرْمَانَ ❖

Qui rogat amicum suum supra vi-
res eius, meretur prohibitionem (re-
cusationem.) E.

XC VI.

لَا أَطْلُبُ إِثْرًا بَعْدَ عَيْنِي • وَأَصْدُ هَذَا
الْمَثَلِ أَنَّ رَجُلًا كَانَ لَهُ أَخٌ قَتَلَهُ
رَجُلٌ فَالْتَمَأَهُ أَخُوهُ فَأَرَادَ قَتْلَهُ فَقَالَ
الرَّجُلُ دَعْنِي وَلَسْكَ مَائَةٌ مِنَ الْإِسْلِ
فَقَالَ لَهُ لَا أَطْلُبُ إِثْرًا بَعْدَ عَيْنِي ثُمَّ
قَتَلَهُ ❖

Non quæram vestigium post ocu-
lum. Origo huius adagii est, quòd cui-
dam

dam viro erat frater, quem occidit
quidam; occurritque ei frater eius, vo-
luitque eum occidere. At dixit vir iste:
Dimitte me, & (dabo) tibi centum ca-
melos. Ipse verò respondit ei: Non
quæram vestigium post oculum. De-
inde occidit eum. E.

NOTÆ THOMÆ ERPENII.

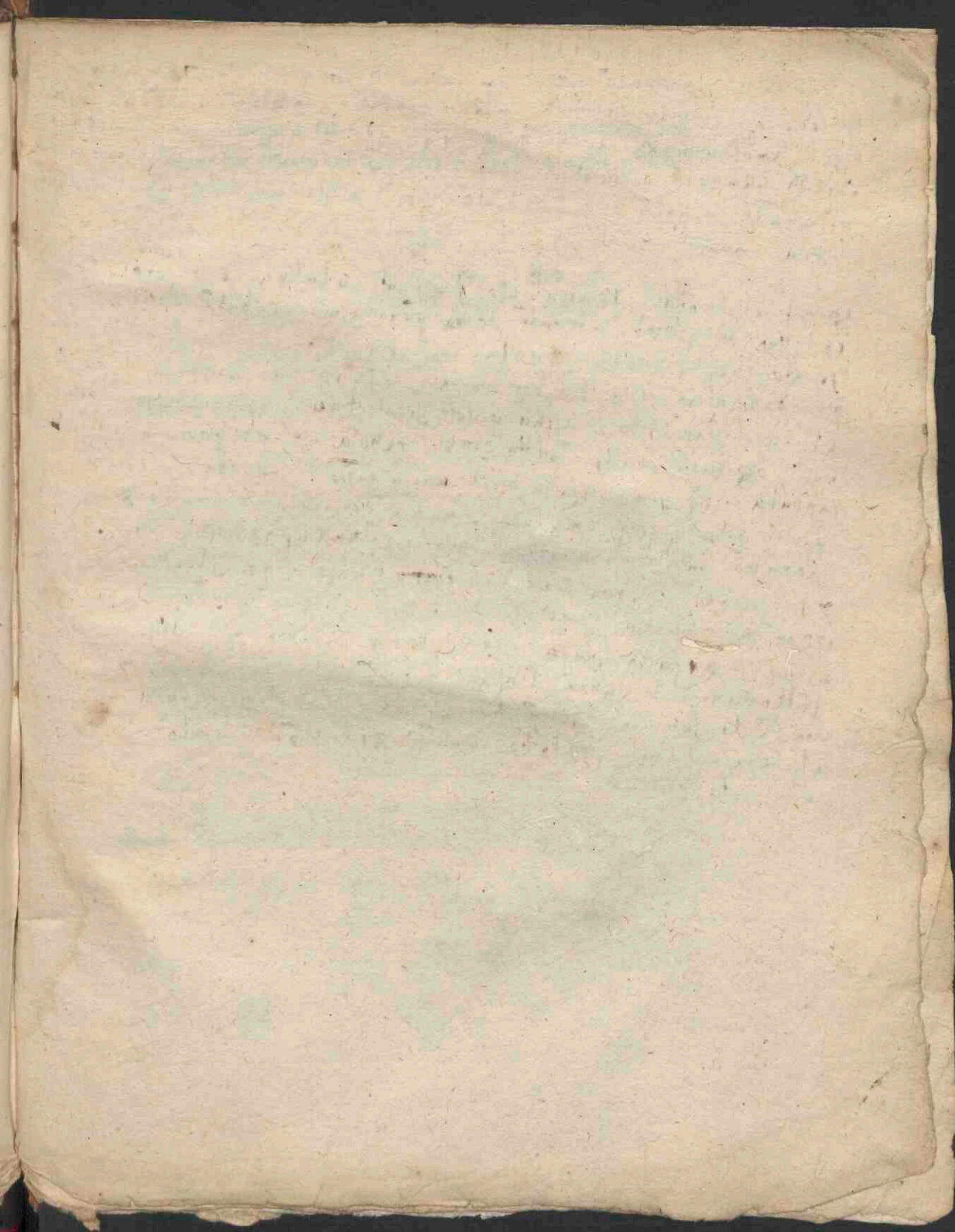
*A Venatoribus petita loquutio est, cui fidem facit huic simillimum
Italorum Prouerbiū: Quando vedi il lupo non
cercare le sue pedate, id est, quum lupum videris ne
quære vestigia eius. quo significant, ni fallor, incerta
certis præferenda non esse: quæ & proculdubio Arabici
huius mens quoque est.*

XCVII.

كَيْسٌ مِنْ عَدْلِ سُرْعَةِ الْعَدْلِ

Non est ex iustitia celeritas iusti-
tiæ. E.

*Potes & vertere: Non est iustitia celeritas iustitiæ,
ut كَيْسٌ sit pleonasticum. Vox autem iustitiæ priori loco
propriè sumitur, posteriori verò pro sententia à iudice la-*

rukun illo schifkalo nte am sika n q g gyal 78 n faka n
pafor. q g gyal immon inra don mulier. imra to chad da suljoda
esse unostu beanu lochadda 99. adi ul q g gyal. adi mstar an
sir n gamzato midu elph daah. firupw luorna inau illumina
bilanati amato opy suliatō boni kabla an ante ut xantiqua
jata maub.

gamal el harda tealla est s g gyal alaloy est sermi
78 tabon est plurim inhumano. forma pira sinj - rakhalo raly
sendo asceq nala ut kala gra pag. 92. alion sumitar sinj
huc dabax rotiger dabion natura. 69. 16 ja 18 hasso
el hufi hicho herba. ascha uiver sicut baa. schauscho est demi
nut. og hufi ajeky hulla donec nebola crescit, provenit in sub
sanduta. 69. 70 agha meri kaisa quodo habba est amere
parli. ad. q g gyal mshabbo. nama dormiri fut genuo s genuo
charamo prohibely harana prohibere unakrado uny sinj.
71 saamal esron violenlia hato furo. 72 al sid ko verituy
133 on midensipentio wal ked rto. 73 sefaon sumitar dabn in fu
mllus 69 faon safa sanan. forma mason. 79 el fumo os
lillu canu lissanon lingua si no carcer sizo, 75. ja k
unac dalo solitudo oain hong mga charahim aschana guozat
aschison maledu sad s ko quano 31 adalo, nesarato
uand lafa perdio

ta, ut Prouerb. CLX. Non itaque precipitanda sunt iudicia: sed omnis causa in bonam deliberationem ponenda. C. Deus. II. q. 1.

XCVIII.

إِذَا وَتَرْتَ أَمْرًا فَاحْذَرِ عَدَاوَتَهُ

Cùm relinquis rem (vel negotium) caue à contrarietate eius. E.

NOTA THOMÆ ERPENII.

Verbum وتر significat tendere, diminuere, aduersari, vindicare, & relinquere: quorum ultimum huius mihi videtur loci esse, ut mens sit: Dum vitas vitium vide ne in contrarium curras: in medio tamen consistis virtus. Si pro أميرًا legas أميرًا, sic vertes: Cùm aduersaris principi caue ab inimicitia eius.

XCIX.

مَنْ يَزْرَعِ الشُّوكَ مِمَّا يَخْصَدُ بِهِ

الشُّوكَ يَنْزِلُ

Q 2

Qui

Qui ferit spinas non metet cum iis
vuas. E.

NOTAE THOMAE ERPENII.

Sic Christus Matth. 7. هَذَا يَجْتَنِي مِنَ الشُّوكِ

عَنْبِ An colligitur ex spinis vuas? Cicero : Ut
sementem feceris ita metes.

C.

مَا لِي ذَنْبٌ إِلَّا ذَنْبٌ صُحْرٌ وَ صُحْرٌ
اسْمُ امْرَأَةٍ بِنْتِ ثَمَّارٍ وَكَانَ أَبُوهَا
وَأَخُوهَا لَقِيمٌ خَرَجَا إِلَى الصَّيْدِ فَسَبَقَ
فِي الرَّجُوعِ الْإِبْنُ فَخَدَمَتِ الْبِنْتُ
وَصَنَعَتْ طَعَامًا مِنَ الْغَنِيمَةِ فَلَمَّا رَجَعَ
أَبُوهَا قَدَّمَتْ إِلَيْهِ الطَّعَامَ وَعَلِمَ أَنَّهُ مِنْ
غَنِيمَةٍ

عَنِيَّةِ ابْنِهِ فَلَطَمَهَا لَطْمًا فَصَارَتْ
عُقُوبَتُهَا مَثَلًا لِكُلِّ مَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ
وَيُعَاقَبُ فِيهِ *

Non est mihi culpa, nisi culpa
Soharæ. Est autem Sohara nomen
mulieris, filia Locmani. Exiuerat-
que pater eius & frater Lakîmon
ad venandum. Filius autem anti-
cipauit reditum, ministrauitque ei
filia, & parauit ei cibum de præda
(quam ceperat.) vt autem reuer-
sus est pater, præposuit ei cibum:
cognouitque pater eum esse de præ-
da filii sui, ac impegit ei (filia) ala-
pam: factaque est poena eius prouer-
bium, omni qui cum innocens, est pœ-
nas tamen dat. E.

NOTA THOMAE ERPENII.

Ab iis itaque dici consuevit qui benefaciendo malam incursam gratiam: quod ut ne nobis in huius opusculi editione eueniat, faxit Deus.

FINIS.

